

Forord

Denne oppgaven er skrevet som en avslutning på mitt toårige masterprogram i naturbasert reiseliv på institutt for naturforvaltning (INA) ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). Å jobbe med masteroppgaven har vært morsomt, utfordrende og lærerikt, og det har vært det morsomste semesteret faglig sett.

Jeg vil rette en stor takk til min veileder Sjur Baardsen, som har gitt meg verdifulle og konstruktive tilbakemeldinger under skriveprosessen. Hans tilbakemeldinger har vært avgjørende for gjennomføring av oppgaven. Jeg retter også en stor takk til min gode venninne og journalist Karen Ligaard Brynildsen for hjelp med korrektur og rettleiing av oppgaven. Til slutt vil jeg takke min kjæreste Simen Pedersen Roaas som har oppmuntret meg underveis i skriveprosessen samt hjulpet med oppsett og andre tekniske ting.

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet

Ås, 14. mai 2015

Silje Utne Bjørke

Sammendrag

Konflikter mellom ulike brukergrupper innenfor friluftslivet er et aktuelt tema for tiden. Hensikten med denne studien var å se på hvordan tilhørighet til brukergruppe, alder, kjønn, utdanning og bosted kan forklare forskjellige holdninger, meninger og preferanser til brukerne i Oslo-området. Brukergruppe er hovedforklaringsvariabel, mens alder, utdanning, kjønn og bosted er andre forklaringsvariabler. Hovedproblemstillingene omhandler holdninger og meninger overfor andre brukere og ulike meninger og preferanser for tilrettelegging. Delspørsmålene i oppgaven tar for seg forskjellige rekreasjonsformer og motivasjoner hos brukerne, i hvor stor grad det finnes negative holdninger og meninger, hvem som er og hva som karakteriserer den typiske bruker i området, og hvilke tiltak som skal til for å redusere konfliktnivået.

Det ble utformet et spørreskjema for å samle inn data til studien. Spørreskjemaet ble utdelt i studieområdet og distribuert på Facebook. I alt var det 90 respondenter som svarte, likt fordelt mellom brukergruppene syklende, gående og løpende. Alle respondentene er bosatt i Oslo og omegn og er derfor godt kjent med studieområdet. En høy andel av respondentene har høy utdanning, og alderen 26-35 dominerer. Det ble utført statistiske analyser i form av variansanalyser og t-tester.

Resultatene viser at det er et visst konfliktnivå i Oslo-området. Brukerne viser en ulik grad av toleranse, redsel og meninger om de andre brukerne. Dette fører til en følelse av trengsel og konflikt. Fra analysene kom det frem at de gående er mest tolerante overfor andre brukere, mens syklende er mindre tolerante. Det viste seg også at kvinnene generelt har mer negative holdninger overfor andre brukere enn menn. Meningene om tilretteleggingen av området er generelt positivt blant brukerne. De syklende er mest opptatt av tilrettelegging. Flertallet av brukerne ville ikke brukt området mer om det var bedre tilrettelagt, mens 1/4 helt klart hadde satt pris på dette og brukt området mer. Ønsket om tilrettelegging er generelt lite.

Resultatene i studien gir et bidrag til hvordan en bør gå frem for å redusere konfliktene i Oslo-området, og antar hvor stort behovet er.

Nøkkelord: Trengsel, konflikter, preferanser, brukergruppe, friluftsliv og rekreasjon.

Abstract

Conflicts between different user groups within outdoor recreation is a hot topic for the time. The purpose of this paper is to analyze how attitudes and opinions differ between user groups, age, sex, education and local place of residence in Oslo. User group is the main explanatory variable, while age, education, gender and place of residence are other explanatory variables. The main questions deals with attitudes and opinions towards other users and different opinions and preferences for facilitation, while a set of subquestions looks into different forms of recreation and motivations, to what extent negative attitudes and opinions exists, what characterizes the typical user, and what measures are needed to reduce the level of conflict.

A questionnaire was designed to collect data. The questionnaire was distributed in the study area and on Facebook. There where 90 respondents who replied, equally distributed between the user groups cyclist, pedestrians and runners. All the respondents live in and around Oslo, and they are therefore familiar with the study area. A high percentage of the respondents are highly educated, and the age 26-35 dominates. It was performed statistical analyses in terms of ANOVA and t-tests.

The results show that there is a certain level of conflict in the Oslo area. The users show a varying degree of tolerance, fear and opinions towards other users. This leads to (the feeling of) crowding and conflicts. The analyzes revealed that those walking are the most tolerante towards other users, while cyclists are less tolerant. It was also revealed that women generally have more negative attitudes towards other users than men. The opinions about facilitation of the area is generally positive among the users. Cyclists are the most concerned about facilitation. The majority of users would not use the area more if there where better facilitation, while ¼ had clearly appreciated this and used the area more. The desire for facilitation is generally small.

The results of the study provide a contribution to how one may proceed in order to reduce conflicts in the Oslo area, and estimates how great the need is.

Keywords: Crowding, conflicts, preferences, user group and outdoor recreation

Innhold

Forord	I
Sammendrag	II
Abstract	III
Innhold	IV
1 Innledning.....	1
1.1 Problemstilling.....	3
2 Teori	5
2.1 Dagens status	5
2.2 Utøvelse og motivasjoner ved friluftslivet	7
2.3 Konflikter.....	8
2.3.1 Fire hovedfaktorer til rekreasjonskonflikter	11
2.4 Trengsel	12
2.5 Tilrettelegging	13
2.5.1 Preferanser for tilrettelegging hos brukerne.....	14
2.6 Kjønn, alder, bosted og utdanning.....	15
2.6.1 Kjønn.....	15
2.6.2 Alder	16
2.6.3 Bosted	16
2.6.4 Utdanning.....	17
2.7 Tiltak for å redusere konflikter og trengsel	17
3 Metode.....	20
3.1 Områdebeskrivelse	20
3.2 Metode for datainnsamling og valg av respondenter.....	21
3.2.1 Oppbygging av spørreskjema.....	21
3.2.2 Valg av respondenter	21
3.2.3 Gjennomføring av datainnsamling.....	22
3.3 Analyse av data.....	23
4 Resultater.....	24
4.1 Identifisering av utvalg	24
4.1.1 Den typiske bruker	25
4.2 Statistisk signifikante forskjeller – Variansanalyse.....	27
4.3 Holdninger og meninger	28

4.4	Rekreasjon	33
4.5	Tilrettelegging	35
4.5.1	Bosted – vest eller øst for Akerselva	36
5	Diskusjon.....	37
5.1	Brukernes ulike meninger og holdninger ved friluftslivet.....	37
5.2	Meninger om tilretteleggingen av Oslo-området.....	39
5.3	Rekreasjonsform og motivasjoner blant brukerne	40
5.4	Grad av negative syn og holdninger	41
5.5	Den typiske bruker - karaktertrekk?	42
5.6	Tiltak for å minske konfliktene	43
5.7	Diskusjon av metode, spørreskjema og gjennomføring	44
6	Konklusjon og anbefalinger	46
7	Kilder.....	48
	Vedlegg	53
	Tabell- og figurliste	53
	Resultater fra analysen.....	54
	Spørreskjema	55

1 Innledning

Rekreasjon og friluftsliv har lenge vært en del av den norske tradisjonen, og står sterkt hos nordmenn (Odden 2008). Henrik Ibsen regnes som den første som brukte ordet "friluftsliv" i diktet "På viddene" som kom i 1859 (Wikipedia 2015). Friluftslivet er i dag inne i en endringsfase, hvor det moderne friluftslivet preges av nye aktiviteter som blant annet frikjøring på ski og snowboard, terrengsykling, kiting og rafting. De mer tradisjonelle aktivitetene som bær- og sopplukking, ski- og fisketur er på vei nedover. De nye aktivitetene preges av både mangfoldighet og spesialisering (Odden 2008). Det viktigste er kanskje likevel at mange nordmenn fortsatt er på tur i skog og mark. Det er rundt 90 % av Norges befolkning som utøver en eller annen form for friluftsliv i løpet av et år (Gundersen 2004). Friluftsliv og rekreasjon bidrar til mange positive effekter, noen av disse tas frem i Stortingsmelding nr.39 (2000-2001): "Friluftsliv- en veg til høgare livskvalitet" og den presiserer at friluftslivet gir et *"bidrag til god livskvalitet, auka trivsel, betre folkehelse og ei berekraftig utvikling. Å utøve friluftsliv skaper interesse for kvaliteten i våre utandørs omgivelser. Slik auka miljømedvit er ein føresetnad for ei berekraftig forvaltning av den norske natur- og kulturarven"*.

Det har vært en økning i utøvingen av reiseliv, og spesielt naturopplevelser med sikte på rekreasjon (Fredman og Tyrväinen 2010). I tillegg til dette fortsetter urbaniseringen, og nå bor omtrent ¾ av Norges befolkning i byer og tettsteder (St.meld. 39 2000-2001). De bynære friluftsliv- og rekreasjonsområdene representerer et mangfold av ulike brukere med ulike verdier. Dette skaper konflikter og utfordringer, spesielt rundt de største byene hvor områdene får et ekstra stort press. Studieområdet i denne studien, som er en del av Osloområdet, er interessant fordi det er bynært og brukes av mange. Oslo-borgerne er privilegerte som har et slikt område tilgjengelig i nærheten av sentrum. I Norge befinner omkring ¾ av de mest besøkte bynære skogene seg 500 meter eller kortere fra bygrensa (Gundersen et al. 2006). Historien sier at de bynære skogene har vært viktig for befolkningen til alle tider, men etter urbaniseringen har fokuset vært på skogens verdi *"for befolkningens helse, estetikk og fritidssysler"* (Gundersen og Aasetre 2009). Skogene representerer også "grønne pusterom" for byenes befolkning i en travel hverdag.

Det finnes mange ulike konflikter som kan oppstå ved utøving av friluftslivsaktiviteter. Disse kan variere mellom privatpersoner, forvaltningen, foreninger osv. I denne studien fokuseres det på konflikter mellom ulike grupper brukere. Konflikter mellom brukere er ikke et ukjent

tema i dagens samfunn, spesielt i turområdene som ligger nær byer og tettsteder. I Oslo har debatten pågått i media i flere år. Oppslag med overskrifter som "Sykkelfrie områder i Marka" (Andersen 2013), "Kampen om skisporene" (Bjørhovde 2015) og "Nå lanseres ti bud for syklist i Marka" (Arneberg 2014) er stadig å se. En stor del av debatten i vinter har omhandlet hvem som har rett til å oppholde seg i og bruke skisporene, og at de gående og syklende ødelegger de tilrettelagte løypene for skigåerne. Skiforeningens slagord er "det snør ikke spor" (Nyløkken 2015), med et tydelig budskap om at de ønsker at de med ski på beina skal ha fortrinnsrett i løypene. I friluftslivloven § 2 lyder allemannsretten "*I utmark kan enhver ferdes til fots hele året*" og ordlyden fortsetter som følger "*når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet*". Lovens ordlyd behandles med skjønn, og den frie ferdselsrett er og blir et tema som skaper debatt. Temaet angår mange Oslo-borgere, og det vil derfor være en stor variasjon i meninger som gjør det til et svært interessant tema.

Markaloven (2009) trådte i kraft 1. September 2009, og har som formål å "*fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner. Det skal samtidig tas hensyn til bærekraftig bruk til andre formål*". Lovens forskrift skal bidra til å bevare og utvikle et godt forhold brukerne imellom, og loven i seg selv skal sikre området for nåværende og fremtidige generasjoner, sikre marka-grensa og gi forbud mot bygge- og anleggstiltak (§ 5).

En stadig økende bruk og økt mangfold av aktiviteter krever tilrettelegging av områdene som brukes. En studie fra fjellområdene i Nord-Sverige viste en økt viktighet av bekvemmelighet og tilgjengelighet fra 1980 til 2003 blant de besøkende (Wall-Reinius og Bäck 2011). Videre i studien viste det seg at brukerne ønsket en kombinasjon av å oppleve villmark og ha tilgang på fasiliteter og tjenester. I denne studien er spørsmålet om tilrettelegging med ulike stier kan forhindre eller senke konfliktnivået, eller om andre tiltak må til. Tidligere studier har vist at stiene har en tiltrekningskraft både hos erfarne og nybegynnere, og at stiene kan påvirke miljøet og konflikter som oppstår på dem (Manning og Anderson 2012). Videre påpekes det også at trengsel og ulike konflikter kan oppleves på stier som brukes av mange ulike brukere. Tilrettelegging er den viktigste egenskapen ved naturbaserte reiselivsprodukter (Tangeland og Aas 2011). Friluftsliv og rekreasjon i denne studien er ikke et reiselivsprodukt, men det er naturbasert i den forstand at det foregår ute. Graden og type tilrettelegging er avgjørende for hvilke brukergrupper som bruker området (Tilrettelegging for 2014). Preferansene er svært

forskjellige blant brukerne, men undersøkelser kan tyde på at brukerne foretrekker liten grad av påvirkning (Arnesen og Lyngstad 2012). I Tangeland og Aas (2011) sin studie, hvor studiepopulasjonen var delt mellom ulike husholdningstyper, fant de at single og par uten barn er de som i størst grad synes tilrettelegging er viktig. Tilrettelegging kommer ofte i konflikt med verneverdier, spesielt i verneområder. Områder av verdi vernes gjerne av to, ofte konkurrerende grunner: vern av natur- og kulturressurser og å kunne tilby befolkningen et område til friluftsliv og rekreasjon (Manning og Anderson 2012). I den senere tid har det blitt stor enighet blant politikere og forskere om at naturen skal vernes og brukes på en bærekraftig måte (Solerød 2009). Kaltenborn (2012) la i sin rapport vekt på at *"bruk og vern av utmarksområder er et politikkområde med økende aktualitet hvor det i årene som kommer må tas en rekke krevende valg"*.

1.1 Problemstilling

Formålet med denne studien er å kartlegge og undersøke graden av, og hva som karakteriserer konfliktene mellom ulike brukergrupper og andre gruppeinndelinger rundt Sognsvann og Ullevålseter i Osloområdet. I tillegg vil jeg finne ut hvor godt de synes området er tilrettelagt, og om bedre tilrettelegging ville generert hyppigere bruk. Dette blir empirisk belyst ved en brukerundersøkelse i området.

I denne studien vil *utvalget bli identifisert*, segmentert mellom de tre ulike brukergruppene: syklende, løpende og gående. Utvalget vil identifiseres ved hjelp av forklaringsvariablene kjønn, utdanning, alder og bosted (vest eller øst for Akerselva). Deretter vil jeg identifisere *den typiske bruker* innenfor brukergruppene syklende, gående og løpende, og denne brukeren vil representere de det er mest sannsynlig å møte på i studieområdet. Videre vil jeg finne ut hvilke *holdninger og meninger* de ulike brukerne har overfor andre brukergrupper. Resultatene kategoriseres mellom de ulike forklaringsvariablene brukergruppe, kjønn, alder, utdanning og bosted for å se hva som kan forklare forskjellige svar blant respondentene. Resultatene i studien omhandler følgende to hovedproblemstillinger og delspørsmål:

Hovedproblemstillinger:

- 1) Hvordan spiller tilhørighet av brukergruppe, alder, kjønn, utdanning og om man er bosatt øst eller vest for Akerselva inn på brukerens holdninger og meninger ved friluftslivet?
- 2) Hva synes brukerne om tilretteleggingen i Oslo-området, og er det forskjeller innad i de ulike forklaringsvariablene?

Delspørsmål:

- 3) Hva slags rekreasjonsform og motivasjoner har brukerne, og er det forskjeller mellom grupper?
- 4) I hvor stor grad finnes det negative syn og negative holdninger overfor andre brukere?
- 5) Hvem er og hva karakteriserer den typiske bruker i de ulike gruppene?
- 6) Hvilke tiltak skal til for å minske konfliktnivået?

2 Teori

Konflikter i Oslomarka viser seg å ha en lang historie, og det er mange rapporter og arbeid som er gjort i området. Dagens konflikter har en litt annen karakter enn i tidligere tider. For å vise til et eksempel på arbeid i Oslomarka fant Lind et al. (1974b) at konfliktene på 70-tallet dreide seg om konflikter rundt bygging av turveier, konflikter ved grensene mot Marka, konflikter mellom fløting og fiske og konflikter mellom friluftslivet og skogsdrift. Konfliktene har endret seg i takt med økt bruk av området og større bruksnivåer. I dag er det konflikter mellom ulike brukere som har fokus i media.

2.1 Dagens status

Det har lenge pågått en sentraliseringsprosess i Norge, og også generelt ellers i verden. Flere og flere ønsker å bo i byer og tettsteder. I Norge er innflyttingen størst til Oslo (Brunborg 2009). Helsedirektoratet (2014) fastslår at friluftslivet er i en særstilling som fritidsaktivitet blant det norske folk. Flere forskere har funnet at en stor del av Oslos befolkning og nordmenn generelt utøver friluftsliv- og rekreasjonsaktiviteter (Vaage 2004; Aasetre og Gundersen 2012; Odden 2008 og Dervo et al. 2014). Gundersen et al. (2015) fant i sin undersøkelse at 86 % av befolkningen i Oslo besøkte Oslomarka daglig eller ukentlig. Berg (2004) kom frem til at de som bruker friluftsområdene rundt Oslo mest er de i alderen 40-59 år. Oslomarka er lett tilgjengelig fordi den i stor grad omkranser byen, og området står også sterkt i befolkningens bevissthet (Gundersen et al. 2011). Lind et al. (1974a) skriver at nordmenns friluftsliv har stått sterkt lenge. I 1972 var det 85 % av de spurte som sa at de hadde utøvd friluftsliv i løpet av ett år. Odden (2008) mener at friluftslivet fortsatt står sterkt i Norge, og at deltakelsen har blitt styrket mellom 1970 og 2004. Den eldre generasjon har uttrykt bekymring rundt ungdommens friluftsliv (Vaage 2004), og i rapporten kom det frem en skepsis hos den eldre generasjon rundt ungdommen og dagens nye aktiviteter innen friluftsliv. Disse nye aktivitetene spriker fra den tradisjonelle friluftslivkulturen, og kritiseres for at naturopplevelsen ikke står sentralt. Den eldre generasjon stiller spørsmål ved om de nye aktivitetene innen friluftsliv kanskje ikke kan betegnes som friluftsliv. Vaage (2004) legger frem at de nye aktivitetene omfatter blant annet frikjøring på ski, elvepadling, terrengsykling, skiseiling, juvvandring og surfing med og uten kite. Disse nye formene for friluftsliv ser ut til å appellere mer til ungdom, som gjør at de blir mindre aktive i det tradisjonelle friluftslivet (Vaage 2004). I tillegg til ungdommen tiltrekkes også menn, mer enn kvinner, til de nye aktivitetene (Teigland 2000). Teigland skriver videre at de nye formene for friluftsliv har blitt

mer utbredt i løpet av de siste 30 år. Fart, spenning og det å utvikle sitt ego både fysisk og psykisk er viktige aspekter (Skår 2002). Sykling hadde en sterk vekst på 1990- tallet, de siste årene har veksten stoppet opp, hevder Bischoff og Odden (2002). Vaage (2004) sammenlignet hyppigheten av gåturer og sykkelture i løpet av et år, og fant at 75 % eller mer hadde vært på spaseretur, mot 12 % som hadde vært på sykkel tur på sti eller ute i skogen. Det har spesielt vært en økning blant unge og terrengsykling, og totalt sett har deltagelsen fordoblet seg (Dervo et al. 2014).

Teigland (2000) hevder at voksne nordmenn generelt har blitt mer aktive innen friluftsliv, og viser til at økningen henger sammen med økt aktivitet blant kvinner. Vaage (2004) fant at nordmenn bruker mest tid til friluftsliv om sommeren, og minst om vinteren. Lørdagene og søndagene brukes mest av ukedagene, men det er en økning i bruk av tid til friluftsliv i hverdagene. Flere har funnet at gåturer er den største aktiviteten og den flest bruker tid på (Vaage 2004 og Dervo et al. 2014). Videre skriver Dervo et al. (2014) at stadig flere også bruker mer tid på sykling. Aasetre et al. (1994) og Vaage (2004) fant at det også er mange som utøver løpeturer i naturomgivelser. Aasetre et al. (1994) fant i sin undersøkelse at flertallet sier de går på tur sammen med andre, men det kommer frem at det også er relativt vanlig å gå alene på tur.

Friluftslivet har ifølge Dervo et al. (2014) utviklet seg til å bli mer mangfoldig med flere ulike aktiviteter. De siste 50 årene har det blitt en bred folkelig aktivitet som de aller fleste nordmenn utøver (Gundersen og Aasetre 2009). Befolkningsveksten, sentraliseringsprosessen, vekst i mangfold av aktiviteter og den økte utøvelsen av friluftsliv hos nordmenn fører til utfordringer i Oslo. Når ulike brukergrupper ferdes på de samme områdene oppstår det ofte konflikter (Teknologirådet 2006). Moore (1994) fant at de fleste møter med andre brukere blir sett på som behagelige eller nøytrale med noen få unntak. Hovedmålet i St.meld. nr. 39 (2000-2001) lyder som følger: *"Alle skal ha høve til å drive friluftsliv som helsefremjande, trivselsskapande og miljøvennleg aktivitet i nærmiljøet og i naturen ellers"*.

Helsedirektoratet (2014) kom med anbefaling om at det skal være en satsning på idrett og friluftsliv for alle – der de bor. Hvis disse målene skal nås må vi forberede oss på endringer (Dwyer 1994). Alle må ha et felles mål og ansvar for å minimere/unngå at eventuelle konflikter skal oppstå (Moore 1994). Friluftslivet er viktig fordi det tilbyr sunne og tilfredsstillende aktiviteter for befolkningen (Manning og Anderson 2012). Det pekes videre

på at parkene og skogene av disse grunnene er viktige, og at en bør tenke nøye på hvordan man skal administrere slike områder.

2.2 Utøvelse og motivasjoner ved friluftslivet

Nordmenn utøver friluftsliv relativt ofte, og Odden (2008) kom frem til at det i gjennomsnitt per person blir utøvet 96 dagsturer i løpet av et år. Disse dagsturene består av en mengde ulike aktiviteter, som gjør friluftslivet til et komplekst fenomen (Gundersen et al. 2011). Det kommer frem at selv om to brukere utfører samme aktivitet kan de ha ulike preferanser og motivasjoner. Manning (2011) fant at kvalitet er det underliggende målet ved friluftsliv til de aller fleste. Hvor god kvaliteten er avhenger av hvordan mulighetene for friluftsliv møter ønskene til brukeren, som med andre ord vil si hvor tilfreds brukeren er. Kvaliteten kan også bli dårligere ved for mye eller upassende bruk av et område. Manning påpeker at det bør finnes høy kvalitet blant alle typer friluftsliv.

Flere forskere er enige i at de fleste går tur sammen med andre (venner og familie) men det er også en del som foretrekker å gå alene (Aasetre 1993; Berg 2004 og Dalen 2011). Det mer mangfoldige friluftslivet vi har i dag, skaper også flere ulike meninger blant brukerne. Det er gjennomgående blant befolkningen at naturopplevelsen, fysisk aktivitet og å være sosial fremdeles er viktig, men de nye aktivitetene fører med seg viktigheten av spenning, mestring og utfordring i friluftslivet (Teknologirådet 2006). Motivasjonene ved friluftslivet ser imidlertid ut til å endres ved faktorer som alder, kjønn og utdanningsnivå, og det ser ikke ut til å finnes noe entydig svar på hva den enkelte bruker og brukergruppe foretrekker (Aasetre et al. 1994). Motivasjonen til den enkelte kan også avhenge av ulike situasjoner; som for eksempel hvem man er på tur sammen med, motivet for dagens tur og hvor god tid man har (Gundersen et al. 2011). Helsedirektoratet (2014) fant at blant de voksne er det sykling, løpeturer og raske gåturer som er de mest populære aktivitetene. De la videre frem at blant de eldre er raske gåturer populært, og at sykling og løping er mindre populært blant disse. Det viser seg at sykling er spesielt populært blant mange unge. Odden (2005) skrev at det har skjedd endringer i aktivitetsmønsteret, men at det likevel fortsatt er de enkle og lett tilgjengelige aktivitetene som dominerer. På det generelle plan nevnes motivasjoner som naturopplevelsen, oppleve stillhet og ro og drive fysisk aktivitet av flere forskere (Vaage 2004; Berg 2004 og Dalen 2011). Motivasjonen fred og ro ser ut til å være viktigere for befolkningen i Oslo enn de som bor ellers i landet. Det er også viktig for mange å komme

vekk fra byens støy og forurensning (Aasetre et al. 1994). Aasetre et al. (1994) og Vaage (2004) fant at mange setter pris på å komme seg bort fra hverdagens mas og stress. Det er for de aller fleste viktig å utøve friluftsliv sammen med venner og familie (Vaage 2004 og Berg 2004). De gående legger størst vekt på naturopplevelsen, men det ser ut til å være mindre viktig for sykklistene, som vektlegger fysisk aktivitet mer (Sameien og Authen 2014). Skår (2002) fant også at fysisk aktivitet og helse står sterkt hos sykklistene. Det nye friluftslivet fører med seg andre motivasjoner enn det tradisjonelle friluftslivet gjør. Hos terrengsykklistene er noen av motivene at utøverne søker eventyr og utfordringer (Rossi et al. 2012), og at de ser på det som god mosjon (Taylor 2010). Vaage (2004) fant at en av fem nordmenn ønsker å oppsøke situasjoner som er spennende og utfordrende i fritiden.

2.3 Konflikter

Manning (2011) hevder at det hos brukerne ligger et ønske om å oppleve en grad av ensomhet og å kunne nyte tilgangen på friluftsområder, men høy etterspørsel og et høyt bruksnivå gjør det umulig å tilfredsstille alle preferanser samtidig. Når ulike brukere av naturen ønsker å ferdes på de samme områdene, oppstår det ofte konflikter. Et eksempel er konflikter mellom syklende og turgåere slik vi har sett i mange bynære friluftsområder (Teknologirådet 2006). Gundersen og Aasetre (2009) mener at det bare er i bynære områder at man kan snakke om konflikter av betydning. Teknologirådet (2006) fant at det er lite som tyder på at vi vil få færre typer aktiviteter i fremtiden, og med flere ulike aktiviteter og formål vil det kunne gi økte konflikter mellom brukergruppene. Det har blitt funnet at konflikter forekommer oftere mellom ulike brukergrupper enn innenfor en brukergruppe. Konfliktene kan bli spesielt store hvis den ene aktiviteten er rolig med lav fart og den andre skaper støy og utøves med høy fart (Devall og Harry 1981). Gundersen og Aasetre (2009) skrev at forholdet mellom det "gamle" og det "nye" friluftslivet ser ut til å bli stadig mer konfliktfylt. Manning og Anderson (2012) fant at for mye bruk eller upassende aktiviteter kan true integriteten til områdene hvor aktiviteten forekommer, og det vil kunne ødelegge kvaliteten på opplevelsen. Gundersen og Aasetre (2009) la også frem at det finnes en grense for hvor intens bruken i et område kan være før det ødelegger for opplevelsen til brukerne. Dette gjelder særlig ved høy fart, aktiviteter som skaper støy eller er arealkrevende. I friluftsløven § 11 kommer det frem at brukeren har ansvar og plikter å:

"opptre hensynsfullt og varsomt for ikke å volde skade eller ulempe for eier, bruker eller andre, eller påføre miljøet skade" (Friluftsløven 1957).

Oppførselen til brukerne er kompleks og vanskelig å forstå, og den påvirkes av mange ulike variabler som sosiodemografiske forhold, mål og preferanser, erfaring og kompetanse (Dwyer 1994). Ramthun (1995) hevder at de med mest erfaring faktisk er de som er mest tolerante overfor andre gruppers oppførsel. Dette ble sett i sammenheng med at de med mer erfaring gjerne har mer realistiske forventninger til selve opplevelsen. De er for eksempel på forhånd klar over at de kan møte på andre brukergrupper. Graefe et al. (1984) fant at ulike individer reagerer forskjellig i samme situasjon. En opplevelse kan være positiv for en, ikke ha noen virkning for en annen, fremme misnøye hos en og gjøre at en annen forflytter seg til et annet område. Dette blir sett på som en iboende variasjon når det kommer til toleranse overfor andre. Konflikter oppstår fordi målet til brukerne ikke er det samme (Holtrop 2011). Sameien og Authen (2014) skrev at det er forskjell på hvordan syklistene oppfatter seg selv og hvordan de gående oppfatter syklistene. De gående mener i større grad at de to brukergruppene har et ulikt syn på stiens bruksområde, og at det ulike synet vil kunne skape konflikter. Brukerne er enige i at det finnes et nivå av konflikter, og at de gående har større sannsynlighet for å oppleve konflikter enn syklister (Holtrop 2011). Dalen (2011) fant at hele 46 % av de som bruker Oslomarka har fått redusert gleden ved turen på grunn av syklistene med høy fart. Ubehagelige møter ødelegger for den individuelle opplevelsen, men det kan også føre til at det blir en luke mellom ulike brukere. Dette fører til at brukerne jobber mot hverandre, når de heller burde jobbet sammen (Moore 1994). I følge Manning og Valliere (2001) ser brukerne på følgende som problematferd: syklistene med for høy hastighet, mennesker som er til hinder eller blokkerer veien og antall syklistene som kommer fort bakfra uten varsel og skremmer deg. Brukerne mente at denne atferden har økt i løpet av de siste årene. Det ble videre funnet at det å faktisk møte syklistene på turen førte til flere positive oppfatninger blant de gående. Denne såkalte "møte-effekten" viser at det kanskje er uventede positive effekter ved å møte syklistene. Disse positive effektene kan blant annet være hyggelige møter med vennlige syklistene og at de gående synes de syklende var mindre truende enn det man antok før møtet. Det viser seg dog at det generelt ikke er ønskelig å møte verken gående eller syklende på tur (Gundersen et al. 2012). Dette støttes av Gundersen og Christensen (2008) som fant tydelige signaler på at man ikke ønsker å bli forstyrret av andre når man er på tur.

Det er viktig for brukerne å føle seg sikker, og det er en rekke trusler som kan forekomme på stier og redusere sikkerheten til brukerne. Devall og Harry (1981) kom med en rekke elementer og hendelser som kan nedgradere følelsen av sikkerhet hos brukerne: Nestenulykker og kollisjoner, hensynsløs og uansvarlig oppførsel, dårlig dømmekraft og

forberedelse, dårlige forhold på stien, usikre forhold relatert til bruk av sti (vær, terreng, hindringer etc.) og vedlikehold av stien.

Det finnes mange ulike negative oppfatninger om syklistene, og det er mange ganger de som blir fremstilt dårlig i media. Det er ofte kontakt mellom brukere som skaper konflikter, men all type kontakt får ikke nødvendigvis den samme effekten. En bruker kan være tolerant overfor en type bruker og mindre tolerant ovenfor en annen type bruker (Graefte et al. 1984). Cessford (2003) fant at det er rundt 30 % som mener at de syklende sykler for fort når de passerer andre eller kommer rundt svinger. Det var også en del gående som mente at syklistene og dem selv er to forskjellige typer mennesker. Videre viste det seg at hele 74 % av de gående mener at de fleste problemer oppstår på grunn av uansvarlige syklist. Det var likevel få som mente at syklistene burde forbys. Rossi et al. (2012) fant til tross for dette at de fleste brukerne ikke ble påvirket av å møte andre brukere, mange ble til og med positivt påvirket av andre. Syklistene ble også her sett på som en påvirker til støy og til å potensielt kunne forårsake kollisjoner. Dette blir bekreftet av Sameien og Authen (2014) som hevder at det var et flertall som ikke hadde opplevd negative hendelser. Blant de 39 % som oppga at de hadde opplevd negative hendelser, var et flertall gående. Videre viser funnene at det er knutepunktene i Oslomarka som er hovedarenaen for konflikter, og helger/helligdager kommer frem som tidspunkter for konfliktene. Teknologirådet (2006) legger frem at det er lite som tyder på at konfliktene vil bli mindre aktuell i årene som kommer. Alleyne (2008) la frem at konfliktens kjerne omhandler brukergruppene og hvordan de skal forholde seg til hverandre og forstå hverandre. Det er viktig å forstå brukernes negative oppfatninger rundt andres atferd og ulike aktiviteter for å forstå konflikter og få en bredere oppfatning av hva konfliktene innebærer (Cessford 2003). De nye aktivitetene har ikke noen større rett til å ferdes på en måte som kan være til sjenanse eller skade for andre. Det blir viktig i tiden fremover å ikke vurdere disse nye aktivitetene urimelig, bare fordi de bruker naturen på en utradisjonell måte (Teknologirådet 2006). Manning og Anderson (2012) setter fokus på at med økt bruk kommer økte påvirkninger på både miljøet og det sosiale, og de stiller spørsmål ved hva som setter grensen for akseptable endringer i friluftslivet.

2.3.1 Fire hovedfaktorer til rekreasjonskonflikter

En konflikt er definert som en forstyrrelse i målet til den enkelte bruker eller brukergruppe, som er knyttet til andre brukeres oppførsel (Jacob og Schreyer 1980). De presenterer fire hovedfaktorer til konflikt ved utendørs rekreasjon:

1: Aktivitetsstil

2: Ressursavhengighet

3: Opplevelsesmodus

4: Livsstiltoleranse

Jacob og Schreyer (1980) kom frem til at ulike aktivitetsstiler fører med seg en mengde forskjellige meninger som er knyttet til aktivitetene man utfører. Videre kom de til at betydningen knyttet til en bestemt rekreasjonsressurs for en gitt rekreasjonsopplevelse er ressursavhengig. Med dette menes at en bruker som har en spesiell tilknytning til et sted, ikke vil sette pris på en annen bruker som ikke oppfører seg respektabelt på dette stedet. Den individuelle oppfatning eller preferanse for et område vil gjøre at brukeren blir mer påvirket enn ellers. Opplevelsesmodus som en faktor bak konflikter innebærer at det er varierende forventninger og meninger om hvordan naturmiljøet oppfattes blant de ulike utøverne. Det som menes med dette er at for eksempel fugletittere har et helt annet fokus enn for eksempel en terrengsyklist. Fugletittere har fokus på naturomgivelsene mens terrengsyklister vil være opptatt av trening, fart og spenning. Livsstiltoleranse tolkes som den tendensen en person har til å akseptere eller avvise andre livsstiler som er forskjellige fra ens egen livsstil, altså hvor godt man aksepterer andre brukere og brukergrupper.

Intensiteten, forskjeller mellom de to brukerne/brukergruppene som den eventuelle konflikten oppstår mellom og mengden kontakt mellom de to partene kan brukes til å anslå mengden konflikter i et gitt område. Hvor mye konflikter det vil bli er vanligvis bestemt av hva slags brukere som finnes i de to gruppene, størrelsen på området, og hastigheten til aktiviteten.

2.4 Trengsel

Etter andre verdenskrig oppstod det en økning i utøvelsen av friluftsliv, og dette har ført til bekymring rundt hva som er passende mengde brukere, altså passende bruksnivå for friluftsområder (Manning 2011). Ved ubegrenset tilgang på disse områdene, kan dette føre til følelsen av trengsel. Trengsel reduserer friluftslivverdien til området for den enkelte bruker, og kan føre til at mange i slike tilfeller reiser lengre av sted for å finne den naturen de ønsker (Gundersen og Aasetre 2009). Alleyne (2008) fant at høy tetthet av andre brukere hadde en negativ påvirkning på opplevelsen til de gående, det samme gjaldt også for noen syklistene. McEvoy (2013) hevder at 1/3 ikke synes det spiller noen rolle hvor mange andre brukere de møter på turen. Trengsel defineres som en subjektiv, negativ evaluering av andre brukeres bruksnivå (Manning og Anderson 2012). Trengsel har en skadelig effekt på flere av motivasjonene ved friluftsliv (Manning 2011). Kuentzel og Heberlein (2003) skriver i sin artikkel at følelsen av trengsel avhenger av flere faktorer, blant annet hvor tolerant du er overfor andre brukere og brukergrupper. Disse faktorene kan være sosiale, personlige eller avhengig av forandringer i miljøet. Det kommer videre frem at jo mer erfaring en har jo mer føler man på trengsel, og at det også kan ha en sammenheng med alder. Det viste seg at bruken økte mellom de to tidsperiodene i undersøkelsen, men at følelsen av trengsel ikke økte. Det er derfor viktig at man ikke antar at en økning i antall brukere vil føre til mer trengsel, uten at man først kartlegger brukerne. Holtrop (2011) viser i en sammenligning mellom Norge (Trondheim) og Nederland at nordmenn svarte mer positivt enn nederlenderne på spørsmål om ulike brukere kan dele sti. Nederlenderne er også mindre tolerante overfor andre brukere. Holtrop foreslår at allemannsretten i Norge kan ha ført til at nordmenn føler de andre brukerne har like mye rett til å bruke området som de selv, selv om brukerne likevel føler at det finnes konflikter. Norge har hatt en historisk lav befolkningstetthet mens Nederland har hatt en historisk høy befolkningstetthet. Det blir foreslått at dette kan være en mulig forklaring på nederlendernes lavere toleranse overfor andre brukere. Videre kom det frem at en høy befolkningstetthet vil kunne øke sannsynligheten for konflikter, og en strengere forvaltning vil kunne bli nødvendig. Manning og Anderson (2012) skriver også at følelsen av trengsel er avhengig av to faktorer: personlige karakteristikk hos brukeren (erfaring, motivasjon, preferanser og forventninger) og karakteristikk ved situasjonen (type område). Dette bekreftes av Kuss et al. (1990) ifølge Moore (1994), og det blir lagt til at antall brukere man møter, hvor mange man foretrekker og forventer å møte, oppførselen til de andre

brukerne, brukernes holdninger, størrelsen på grupper man møter og typen brukere man møter også spiller inn på følelsen av trengsel.

2.5 Tilrettelegging

Helsedirektoratet la i 2014 frem et kunnskapsgrunnlag for fysisk aktivitet i Norge, og kom med flere eksempler for økt fysisk aktivitet. Et eksempel for å få til dette er "*tilrettelegging for lek, turgåing, rekreasjon og uorganiserte aktivitetsmuligheter i nærmiljøet*". Det kommer også frem at nærheten til parker, grøntområder, anlegg for rekreasjon og mosjon og kollektivtransport er viktig for å generere mer fysisk aktivitet. Aasetre (1993) fant at stier og uberørthet er svært viktig for mange, og det vil derfor være viktig å bevare dette. På spørsmål om den fysiske tilretteleggingen fant Berg (2004) at de aller fleste svarer det alternativet som er nærmest slik det er i dagens situasjon. Bischoff (2012) la frem at mange turstier i Norge har liten grad av tilrettelegging. Dette ser ut til å samsvare bra med det folket vil ha. Aasetre (1993) presenterer at stier er det miljøforholdet som mange har nevnt som positivt, og at det er viktig at området fremstår uberørt og naturlig. Men vi ser at velstandsøkningen i Norge har ført til et mer spesialisert og differensiert friluftsliv, og dette fører til at etterspørselen etter tilrettelegging også har økt (Dervo et al. 2014). Dette gjelder særlig for de yngre aldersgrupper. Det er behov for en gjennomtenkt administrasjon av friluftsliv områdene for å klare å opprettholde kvaliteten og ønskene som brukerne har (Manning og Anderson 2012). Gundersen et al. (2011) foreslår at svaret på konfliktene er å dele brukerne inn i ulike segmenter og områdene inn i soner. Men de påpeker videre at tilretteleggingen bør være enkel.

Friluftslivet i Norge er komplekst, og det er ikke en homogen gruppe som utøver fysiske aktiviteter i naturen. Teknologirådet (2006) deler utøverne i tre grupper som jevner ut de forskjellige forventningene blant utøverne. Det skilles mellom "Tradisjonisten", "Etternøleren" og "Den nye brukeren". "Tradisjonisten" har med et tradisjonelt forhold til naturen fokus på ro og rekreasjon, legger ut på turer han planlegger selv og sliter gjerne litt for opplevelsen. "Etternøleren" er en bruker i det midtre sjiktet, er ikke like erfaren som "tradisjonisten" og følger derfor gjerne stier og lignende på tur. Når det gjelder den siste typen utøver, "Den nye brukeren", preges denne av at den liker å utfordre egne ferdigheter, ha høy fart og ha det gøy. Her er det også de nye aktivitetene som står i fokus. Holdningene til friluftslivet vil også variere innenfor disse tre gruppene.

2.5.1 Preferanser for tilrettelegging hos brukerne

I Teknologirådets rapport (2006) kommer det frem at turistene i Norge fremdeles forbinder landet med frisk luft og uberørt natur. Gundersen og Christensen (2008) hevder at nordmenn foretrekker det urørte og naturlige, men de vil også ha tilgang på enkle fasiliteter under turen. Dalen (2011) fant at hele 85 % av befolkningen er fornøyd med tilretteleggingen av stier og turveier. I en undersøkelse om preferanser i barskoglandskap fant Gundersen et al. (2012) at skogsklassen "Urban" hadde lavest preferanseverdi. Denne klassen er tilrettelagt for mye bruk og skogen skjøttes med tanke på gode opplevelser. De samme funnene fant Frivold og Gundersen (2009) og Gundersen og Christensen (2008) i sine rapporter: Her kommer det frem at folk helst vil gå på lite tilrettelagte stier, og at de foretrekker en lite tilrettelagt infrastruktur. Videre ser det ut til at den lave preferansen hovedsakelig gjelder store anlegg i naturen, og at folk generelt er positive til enkle tilretteleggingstiltak i de bynære markene (Gundersen og Christensen 2008). Gundersen og Aasetre (2009) fant at det er mange som ønsker tilrettelegging, men at det er viktig at det ikke blir for fremtredende. Vorkinn (2011) la frem at eldre er mest positive til tilrettelegging. De ønsker tiltak som gjør det enklere og tryggere å ferdes til fots. I følge Gundersen og Christensen (2008) er kvinner mer positive til infrastruktur og tilrettelegging enn menn. Det er store variasjoner i meninger blant brukerne (Frivold og Gundersen 2009), noen søker områder med tilrettelegging og andre søker helt urørte områder. Det er viktig å poengtere at en viktig forutsetning for å utøve fysiske aktiviteter i fritiden er tilgjengeligheten av anlegg og områder (Vaage 2004).

Endringene i friluftslivet ser også ut til å medføre endringer i ønskene og preferansene for tilrettelegging blant brukerne. Vorkinn (2011) fant at det fra 1992 til 2002 var en markant økning i ønskene om flere og bedre merkede stier. Det viste seg også at andelen som er imot tilrettelegging sank i den samme tidsperioden. Dette støttes av Wall-Reinius og Bäck (2011) som fant at service og tilgjengelighet til stier har blitt viktigere over tid.

2.6 Kjønn, alder, bosted og utdanning

Forskning viser at demografiske faktorer kan ha sterk påvirkning på preferanser og utøvelse av friluftsliv. Aasetre et al. (1994) la frem at de aller fleste aktivitetene påvirkes av mer enn en faktor. Faktorene kan påvirke hvilken aktivitet man foretrekker og hvilke motivasjoner som fungerer som drivere.

2.6.1 Kjønn

Historisk sett har ikke kvinner utøvd like mye friluftsliv som menn, hverken når det gjelder antall eller lengde på turene Pedersen (1999). Odden (2008) fant at det har vært en sterk økning i andelen kvinner som utøver friluftsliv de siste årene. I følge Dervo et al. (2014) er kvinner i dag totalt sett litt mer aktive enn menn. Forskerne er dog ikke helt enige her. Fjørtoft og Reiten (2003) fant at menn er mer aktive enn kvinner. Hos flere er det enighet om at menn og kvinner er omtrent like aktive (Vaage 2004; Vaage 2009 og Tennøy 2007). Vaage (2004) mener også at kvinner og menn er omtrent like aktive syklistere. Dette gir en indikasjon på at forskjellene i mengden aktivitet utført blant menn og kvinner er minimal i dagens samfunn. Det finnes likevel noen forskjeller mellom kjønnene når det gjelder motivasjoner og hva man setter pris på ved friluftslivet og aktivitet. Kvinnene legger mer vekt på å være med venner og familie, mens mennene legger mer vekt på å oppleve fart og spenning. Mennene søker også utfordringer som kan innebære en viss risiko. Pedersen (1999) påpeker fra undersøkelser fra 1970- og 1980-årene at kvinnene oftere drar på tur med familien. Videre mener Pedersen at kvinner er mer opptatt av et positivt fellesskap, mens menn er opptatt av å holde kroppen i form gjennom friluftslivet. Dette støttes av Aasetre et al. (1994) sine funn om at kvinner er mer opptatt av det sosiale. Dalen (2011) fant også at menn bruker marka oftere alene, mens kvinner bruker den med familie eller venner. Kvinner er mer opptatt av naturopplevelsen enn det menn er, men denne forskjellen viser seg imidlertid å være mindre i Oslo enn ellers i landet (Aasetre et al. 1994). Dalen (2011) la frem at kvinner er mer opptatt av naturen, stillhet og ro, mens det er litt viktigere for menn enn kvinner med fysisk aktivitet. Kvinner opplever syklistere med for høy fart som en større ulempe enn det menn gjør (Dalen 2011). Det er også funnet at det er flere kvinner som har opplevd negative hendelser i møte med andre brukere i Oslomarka (Sameien og Authen 2014).

2.6.2 Alder

Vaage (2004) la frem at det er de eldre som er flinkest til å bruke nærområdet daglig eller flere ganger i uka. Dalen (2011) fant at andelen som bruker marka øker med økende alder. De eldre har hatt en sterkt økning i deltakelsen i friluftslivet, de var tidligere underrepresentert Odden (2005). Hansen (1998) la frem at deltakelsen i ulike idrettsaktiviteter og treningshyppigheten går kraftig ned med alderen. Oppslutningen i friluftslivet har fra 1970 og frem til i dag økt blant de eldre utøverne mellom 55 og 74 år, det fører til vekst og stabilitet innen det tradisjonelle friluftslivet (Odden 2005). Vaage (2009) presiserte at alle aldersgrupper har blitt mer aktive. Det viser seg at de eldre kvinnene er minst aktive (Vaage 2004). Det kom også frem at det er de godt voksne som går mest på tur, og de unge sykler mest. Vaage (2009) fant at det er en generell nedgang i andelen som sykler. Videre ble det funnet at andelen joggere har økt mellom 2004 og 2007, og da særlig hos de eldre. Det er mange i alderen 15-24 år som jogger, og det ser ut til at fotturer er mer populært for den eldre ungdom enn for den yngre ungdommen (Hansen 1998). Dervo et al. (2014) la frem at ungdommene faller fra de tradisjonelle aktivitetene, og de tiltrekkes av de nye aktivitetene. Odden (2005) fant også at de unge og yngre voksne viser en nedgang i oppslutningen til de tradisjonelle aktivitetene.

Det viser seg at de eldre ser på fysisk aktivitet som mindre viktig enn de yngre (Dalen 2011). Personer fra 45 år og oppover er de som i størst grad setter pris på naturopplevelsen (Vaage 2004). Den eldre aldersgruppen er muligens mindre opptatt av at fritiden skal være en avveksling fra stress og mas i hverdagen. De unge legger større vekt på å oppsøke spennende og utfordrende situasjoner, mens de over 45 år er lite opptatt av dette. Motivasjoner som naturopplevelse og stillhet og ro er mindre viktig for de yngre (Berg 2004).

Meninger om møter med syklist har en stor sammenheng med alder. Cessford (2003) fant at gående over 40 år var konsekvent mer negative til syklist. I følge Dalen (2011) så øker andelen som synes at syklist med høy fart er en ulempe med økende alder. Vorkinn (2011) la frem at det er de over 65 år som sterkest ønsker tilrettelegging, i form av tiltak som gjør det enklere og tryggere å ferdes til fots.

2.6.3 Bosted

Det er minimalt med forskning rundt forskjeller i de ulike bydelene i Oslo. Men hovedtrekkene i Norge indikerer at det er større sjanse for å utøve fysisk aktivitet om du bor i en større by i forhold til i et lite bebygde område (Vaage 2004). Videre fant Vaage at det er en

større andel i Agder/Rogaland og Oslo/Akershus som drar på sykkelstur. Tennøy (2007) støtter dette med funn som viser at det er flere av de som bor sentralt som bruker friluftslivsområdene. Dalen (2011) la frem at det innenfor Oslo er flere av de som bor i Vestre Aker, St. Hanshaugen og på Ullern som bruker Oslomarka, enn de som bor på Stovner og Alna. Nærheten til marka og sosial profil ser ut til å kunne forklare mye av forskjellene.

2.6.4 Utdanning

Det viser seg at de med høy utdanning jogger og sykler mer enn de med lavere utdanning. Det å gå turer har også en sammenheng med utdanningsnivå, og det er funnet at de med høyere utdanning går mer (Vaage 2009). Dalen (2011) fant at det er klart flere blant de med høy utdanning som bruker Oslomarka enn de med lav utdanning. De med høy utdanning er i alle aldersgrupper mer aktive enn de med lav utdanning (Vaage 2004). Det kan kanskje se ut til at *"idèen om det sunne liv i størst grad har slått gjennom blant de velutdannede"*. Funn blant de med høy utdanning viser at det bare var 7 % som aldri mosjonerte, mens det var 62 % som mosjonerte minst to ganger i løpet av en uke. Det er enda tydeligere blant de godt voksne, at de med høy utdanning er mer aktive (Vaage 2009). Berg (2004), Dervo et al. (2014), Wall-Reinius og Bäck (2011) og Tennøy (2007) støtter også påstanden om at de med høy utdanning er mer aktive enn de med lav utdanning. Berg (2004) fant at naturopplevelsen og stillhet og ro ser ut til å være mindre viktig for de med lav utdanning.

2.5 Tiltak for å redusere konflikter og trengsel

Brukerkonflikter er utfordringer som dagens forvaltning står overfor (Bischoff og Odden 2002). Teknologirådet (2006) stiller spørsmål om Friluftslovens prinsipp om å ta hensyn til andre brukere er tilstrekkelig til å unngå konflikter eller om andre tiltak bør iverksettes. De foreslår at en måte å håndtere konflikter på, vil være å regulere bruken ved å sette geografiske grenser eller å sette bestemte tidsrammer for de ulike brukergruppene. De mener at man på denne måten for eksempel kan skille de gående og syklende ved at de oppholder seg på ulike stier/veier eller at de ikke er på samme sted til samme tid. Spørsmålet er så om denne strategien rimer med allemannsretten. De foreslår at man heller bør satse på å gjøre et opplysningsarbeid og å bedre folks oppførsel ute i naturen. De stiller videre spørsmål ved om det alltid er de "nye brukerne" som skal ha vikeplikt, selv om mange av konfliktene i de senere år har vært knyttet til disse brukerne. Devall og Harry (1981) skriver at det er mengden brukere som er den største årsaken til konflikter, og ikke ulike typer brukere. Ramthun (1995)

foreslår at det må til en innsats for å hjelpe brukerne å forstå ulik atferd, motivasjoner og andres behov for arealbruk. Det er lurt å "utdanne" de gående til å forstå syklistene. Lignende tiltak bør også rettes mot de syklende. Dette vil være med på å utvikle sti-etikette.

Pedagogiske plakater har vist å ha en effekt på andelen konflikter (Hidalgo 2010). Sonering mellom brukergrupper viser også å ha en positiv effekt på konflikter. Men denne effekten viser seg å ikke være av nevneverdig karakter. Sonering blir ikke sett på som et bra verktøy for å redusere konflikt når ulike verdisyn er kilden til nettopp konflikt. Alleyne (2008) skriver at terrengsyklistene bør bli bedre styrt for å redusere konfliktene, det blir så foreslått å spre brukerne som den beste løsningen for å unngå konflikter. Teknologirådet (2006) foreslår også en kompetansebygging hos brukerne, og at graden av kompetanse har stor betydning for hvordan konfliktene håndteres.

Manning og Velliere (2001) fant at det har utviklet seg tilpasnings (coping) mekanismer hos brukerne på grunn av konflikter. Det var noen brukere som sa at de har endret sin egen bruk på grunn av endringen i mengden brukere. Et fåtall oppga også at de har sluttet å bruke stien som en respons på dette. 94 % av utvalget oppga at de bruker minst en tilpasning strategi for å unngå visse områder/oppførsel. Brukerne bruker både atferdsmessige og kognitive tilpasnings strategier. Det kommer frem at det er tre typer strategier som blir brukt: brukerne forskyves (både romlig og i tid), skifte av aktivitet og rasjonalisering. Forskerne spør seg så videre om når det blir for mye. På det individuelle nivå kan tilpasning være en normal og sunn respons på negative oppfatninger. Hvis det blir ekstreme nivåer av tilpasning vil det indikere at det er store problemer innen friluftslivet.

Devall og Harry (1981) utviklet flere faktorer som kan bidra til å unngå eller minimere konflikter på stier. Noen av disse var: Sørge for tilstrekkelig med sti som passer til de ulike brukernes behov, bruke minst mulig fysisk manipulasjon og å tilby separate stier der det er nødvendig og mulig. Noen fysiske tilretteleggingsløsninger kan gjøre opplevelsen dårligere, slik at brukerne ikke får det de ønsker. På samme måte vil utrygge situasjoner forårsaket av andre også hindre brukeren i å oppnå det den vil (Devall og Harry 1981). Tilretteleggingen må også gjøres på en slik måte at den ivaretar verneverdiene (Gundersen et al. 2012).

Moore (1994) foreslår 12 prinsipper for å minimere konflikter på flerbruksstier. Prinsippene er som følger:

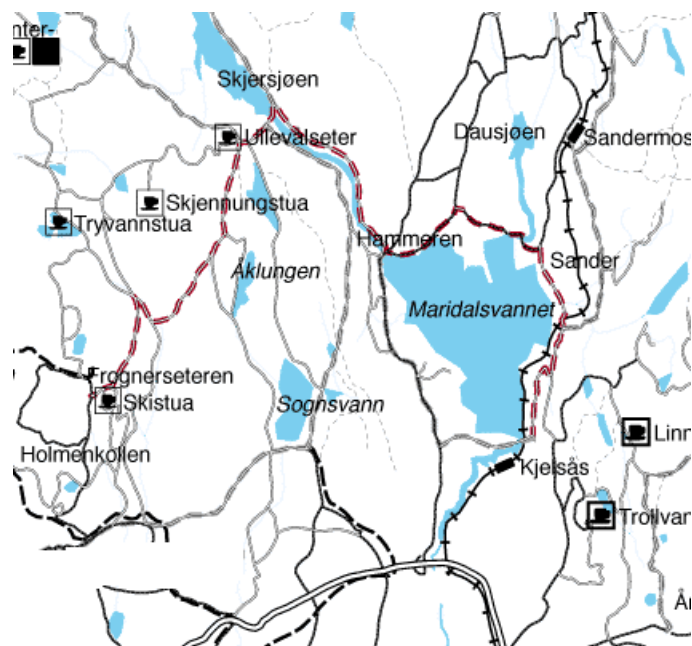
- 1: Å gjenkjenne konflikter som forstyrrer målet til brukerne. Det er viktig å være bevisst på at konflikten oppstår på grunn av forstyrrelser i målet til den enkelte bruker og at dette oppstår på grunn av en annen brukers oppførsel.
- 2: Å sørge for tilstrekkelig med stier. Det er viktig å tilby tilstrekkelig med stier som legger til rette for forskjellige aktiviteter. Det vil bidra til å redusere flaskehalsområder og tillate brukerne å velge den stien som er best egnet for den aktiviteten de ønsker å utøve.
- 3: Å minimere kontakten mellom de ulike brukerne, spesielt i problemområdene. Enhver kontakt mellom brukerne kan potensielt skape en konflikt, det bør derfor unngås/reduseres dersom dette er mulig.
- 4: Involver brukerne så tidlig som mulig. Det er lurt å identifisere nåværende og fremtidige brukere for å få de involvert i arbeidet med å minimere konflikter. Brukernes forslag til stier, mulige konflikter og løsninger bør tas med i planleggingen.
- 5: Forstå brukernes behov: motivasjoner, ønsker, normer og preferanser og eventuelt andre behov for nåværende og fremtidige brukere.
- 6: Identifiser den faktiske kilden til konflikt. Her er det også lurt å benytte seg av brukerne av området.
- 7: Arbeid med alle de berørte brukerne for å klare å nå en løsning som fungerer for alle.
- 8: Å fremme sti-etikette. Få frem hva som er ansvarlig oppførsel på en sti og på en pedagogisk måte overlevere dette til brukerne.
- 9: Å oppmuntre til positiv samhandling mellom ulike brukere. De er vanligvis ikke så ulike som de tror. Det er viktig å bygge positive interaksjoner mellom brukerne og bygge forståelse og samarbeid dem imellom.
- 10: Å favorisere de enkleste metoder som vil oppnå de overordnede målene. Dette innebærer å gjøre minst mulig med stiene så det blir forenelig med høy kvalitet og brukernes preferanser.
- 11: Å planlegge og handle lokalt. Det er de lokale som bruker området og også de som blir berørt av beslutningene som tas.
- 12: Overvåk. Det er viktig å følge med på forbedringer/fremgang og om konfliktene er redusert. Dette er viktig for å vite om endringer er nødvendig.

3 Metode

Datainnsamlingsmetoden som ble brukt i denne studien er bruk av spørreskjema, og analysedelen ble utført ved bruk av statistisk metode. Spørreskjemaet samlet respondenter fra tre ulike brukergrupper, syklende, gående og løpende. Hvordan dette ble gjort, og hvordan analysen av dataene ble utført skal presenteres i dette kapittelet. Det vil også bli gitt en begrunnelse for valg av disse metodene.

3.1 Områdebeskrivelse

Området mellom Sognsvann og Ullevålseter ble brukt til innhenting av data til denne studien. Studieområdet ligger i Nordre Aker bydel rett nord for sentrum i Oslo kommune (Figur 1). Området er godt tilrettelagt for bruk med store parkeringsplasser ved Sognsvann og T-banen som bruker 20 minutter fra Oslo sentrum. Sognsvann ligger nær marka-grensa, og derfra går det flere turstier, som danner utgangspunktet for mange som vil ut i marka. Ullevålseter er et knutepunkt, og binder flere stier og løyper i Oslo-marka sammen. Seteren som ligger i Nordmarka har en åpen kafè, og er derfor et naturlig stoppested for mange av brukerne. Studieområdet ble valgt fordi det er et populært rekreasjonsområde. Sognsvann og Ullevålseter og Oslomarka forøvrig er det nærmeste friluftsliv- og rekreasjonsområdet til 1,2 millioner nordmenn (Sveen 2014). Dette gjør at utgangspunktet for å få tak i nok respondenter på et relativt lite område er godt.

Figur 1: Oversikt over studieområdet. (Bildet hentet fra Ullevålseter.no)

3.2 Metode for datainnsamling og valg av respondenter

Dette er en kvantitativ studie, og en vanlig måte å samle inn dataene på i en slik studie er ved bruk av spørreskjema (Johannessen et al. 2011). Det ble sett på som hensiktsmessig i denne studien å samle inn data ved hjelp av spørreskjema. Spørreskjema er et godt verktøy for å fange opp og få innsikt i brukernes holdninger, meninger og motiver ved rekreasjon. Metoden var også passende siden det var ønskelig å gjøre statistiske analyser av dataene. Det ble derfor utformet et spørreskjema som et utvalg av studiepopulasjonen skulle besvare.

Studiepopulasjonen som ble valgt i denne studien var brukergruppene syklende, gående og løpende. Alle brukergruppene svarte på de samme spørsmålene. I utgangpunktet var det meningen at alle respondentene skulle rekrutteres manuelt under aktivitet, men dette måtte endres underveis. Det viste seg at det var utfordrende å stoppe/få tak i nok syklister, så det ble derfor utformet et elektronisk spørreskjema for å skaffe nok syklende respondenter. Den brukergruppen som disse respondentene tilhørte forrige gang de rekreerte var den gjeldende brukergruppen de skulle bruke når de svarte på spørreskjemaet.

3.2.1 Oppbygging av spørreskjema

Spørreskjemaet består av totalt 12 spørsmål. For å øke validiteten ble spørreskjemaet testet før bruk. Testingen ble utført på brukere av Oslo-marka, og det ble så gjort små justeringer av spørreskjemaet. Det ble valgt å ha hovedsakelig spørsmål med svaralternativer, såkalte lukkede spørsmål. Slike spørsmål gjør det lettere å se på likheter og ulikheter i måten respondentene svarer på. Det gjør det også lettere for forskeren å registrere og kode dataene i et dataprogram (Johannessen et al. 2011). To av spørsmålene i spørreskjemaet har åpne svar, denne kombinasjonen mellom åpne og lukkede spørsmål gjør at spørreskjemaet kalles et semistrukturert spørreskjema (Johannessen et al. 2011). Ved interesse kan spørreskjemaet ses i vedlegg s. 55.

3.2.2 Valg av respondenter

Studiepopulasjonen i studien er brukere av Oslo-området til rekreasjon, men det er umulig, og heller ikke hensiktsmessig å få med alle i studien, så det ble derfor gjort noen avgrensninger. Den første avgrensningen som ble gjort med tanke på valg av respondenter var valg av årstid for innsamling av data. Det var ønskelig å gjøre innsamlingen i løpet av sommerhalvåret. Jeg

ønsket å se på hvordan tilhørighet til forskjellige grupper hadde innvirkning på meninger og holdninger blant brukerne. Det ble derfor sett bort fra vinterhalvåret, da det hovedsakelig er skigåere som bruker studieområdet. Det ble valgt å kategorisere respondentene etter flere ulike grupperinger. Den viktigste kategoriseringen er mellom brukergruppene: syklende, løpende og gående. Disse ble valgt på bakgrunn av egne observasjoner om at det hovedsakelig er disse tre brukergruppene som dominerer i sommerhalvåret. De andre kategoriene brukerne ble gruppert ut ifra var alder, utdanning, kjønn og bosted. Det var ønskelig å få respondenter som var bosatt i Oslo og omegn. Datainnsamlingen ble derfor gjennomført i september, etter sommeren og fellesferien for å unngå flest mulig turister. En ønsket respondenter som var godt kjent med området, konfliktene der og hvilke utfordringer det eventuelt gir. De brukerne problemstillingen gjelder for er syklende, gående og løpende bosatt i Oslo-området, og som bruker området i sommerhalvåret. Det ble så valgt å ha et utvalg bestående av til sammen 90 personer, 30 i hver gruppe. Oppgavens uavhengige variabler: brukergruppe, alder, kjønn og utdanning og bosted vil i denne oppgaven bli omtalt som forklaringsvariabler. Respondentenes brukergruppetilhørighet ble sett på som hovedforklaringsvariabelen på mulige forskjeller i holdninger, meninger og motiver blant de ulike brukergruppene. Alder, kjønn, utdanning og bosted ble sett på som andre mulige forklaringsvariabler.

3.2.3 Gjennomføring av datainnsamling

Datainnsamlingen foregikk i perioden 5.-29 september 2014. Perioden for undersøkelsene var kort, slik at dette er en tverrsnittsundersøkelse (Johannessen et al. 2011). Alle respondentene ble informert om at de ville forbli anonyme i undersøkelsen, og at svarene kun skulle brukes til det formål de ble samlet inn for. Spørreskjemaet ble distribuert på to forskjellige måter, flesteparten ble delt ut og hentet inn manuelt av undertegnende, men som nevnt tidligere måtte det utformes et elektronisk spørreskjema for å få tak i nok respondenter i brukergruppen syklende. Det elektroniske spørreskjemaet ble distribuert til ulike brukere av Oslo-marka gjennom Facebook, og alle respondentene som svarte via dette mediet er også bosatt i Oslo-området.

Sognsvann ble brukt som utgangspunkt for innsamlingen. Det er også mange brukere som starter turen sin der. Ullevålseter er et ypperlig sted for pause som mange benytter seg av. Flere av respondentene ble funnet her, hvor de allerede var stillesittende og det var lett å dele ut spørreskjemaer. Respondentene ble spurt om de kunne tenke seg å delta i en

spørreundersøkelse, og skjemaene ble samlet inn når de var ferdig utfylt. Folk flest var positive til å delta, av i alt 88 spurte var det 72 som var villige til å delta. Alle de 30 gående, 27 løpende og 15 syklende ble hentet fra Sognsvann og opp til Ullevålseter. De som var villige til å svare tilsvarer en svarprosent på 81,8 %. De resterende 18 respondentene ble innhentet via det elektroniske spørreskjemaet. Det var 15 syklende og 3 løpende som ble hentet gjennom den kanalen. Det er umulig å si noe om svarprosenten når det gjelder disse 18 siden spørreskjemaet ble delt på sosiale medier.

3.3 Analyse av data

Den statistiske analysen i oppgaven ble utarbeidet med hjelp av IBM SPSS statistics 22 (Statistical Package for the Social Sciences), som videre i oppgaven vil bli omtalt som SPSS. Jeg har valgt et signifikansnivå på 5 %.

Forklaringsvariablene, brukergruppe, kjønn, alder, utdanning og bosted ble testet ved hjelp av en enveis variansanalyse. Det ble valgt en variansanalyse fordi det er mer enn to grupper i designet, og det ble brukt en t-test da forklaringsvariabelen kjønn skulle analyseres.

Variansanalysen tester om gjennomsnittet av variansen mellom gruppene er større enn variansen innen gruppene. Dette ble gjort for å se om det var signifikante forskjeller mellom forklaringsvariablene, for eksempel om det mellom syklende, gående og løpende var signifikante forskjeller når det gjaldt hva de svarte på de forskjellige spørsmålene.

Variansanalysen ble også gjort for alder for å se om det var forskjeller mellom aldersgrupper, med henhold til kjønn, ulike utdanningsnivå og mellom respondenter bosatt øst eller vest for Akerselva.

Videre i analysen beholdt jeg kun sammenhenger mellom forklaringsvariabler og avhengige variabler som var statistisk signifikante innenfor 5 %. Disse ble tatt videre og analysert ved bruk av en uavhengig tosidig t-test. Jeg brukte tabeller med gjennomsnittlig svar fra de ulike gruppene som utgangspunkt for t-testene. Dette ble gjort for å få oversikt over hvilke grupper som hadde en antydning til forskjellig svar. Jeg har brukt sammenveid stikkprøvevarians. Sammenveid stikkprøvevarians brukes når man ikke antar at variansen innad i gruppene er like. Det ble foretatt en omkodning av spørreskjemaet på spørsmål 7 og 9. Dette ble gjort for å få svaralternativene og de ulike meningene i "stigende" rekkefølge.

4 Resultater

Det er 90 brukere av Oslo-området som har svart på spørreskjemaet. Det finnes noen få ufullstendige/uklare svar på et spørsmål, og disse ble tatt ut av analysene.

I dette kapitlet vil jeg presentere resultatene fra de statistiske analysene av spørreskjemaet. Først presenteres deskriptiv statistikk, så resultatet fra variansanalysen og til slutt resultatene fra t-testene. Resultatene som er tatt med i dette kapitlet, er valgt med bakgrunn i hvilket signifikansnivå de tilhører.

4.1 Identifisering av utvalg

I dette underkapitlet vil jeg presentere og beskrive utvalget av brukere som rekreative ved Sognsvann og Ullevålseter. Spørreskjemaet gir ulik informasjon om brukerne, og segmenteringen av brukerne skjer ved hjelp av følgende variabler: brukergruppe, kjønn, utdanning, alder og bosted. Respondentenes svar gav følgende fordeling av utvalget:

Tabell 1: *Antall brukere i de ulike forklaringsvariablene.*

	GRUPPE	SYKLENDE	LØPENDE	GÅENDE	TOTALT
KJØNN	Menn	20	14	9	43
	Kvinne	10	16	21	47
UTDANNING	Grunnskole	3	0	0	3
	Videregående	2	2	1	5
	1-3 år høyere utdanning	13	15	7	35
	Mer enn 3 års høyere utdanning	12	12	22	46
ALDER	15-25	5	13	3	21
	26-35	8	10	7	25
	36-45	3	3	8	14
	46-55	6	3	5	14
	56-65	5	1	2	8
	Over 65 år	3	0	5	8
BOSTED	Vest for Akerselva	14	16	13	43
	Øst for Akerselva	15	12	16	43

Tabell 1 viser at kjønn fordeler seg relativt likt, med 43 menn (47,8 %) og 47 kvinner (52,2 %) av totalt 90 respondenter. Menn dominerer brukergruppen syklende med 20 av 30, mens kvinner dominerer brukergruppen gående med 21 av 30. Antall menn og kvinner fordeler seg nesten likt i gruppen løpende.

Utdanningsnivået hos utvalget er høyt med 46 (51,7 %) av brukerne som har mer enn 3 års høyere utdanning. Brukergruppen gående er helt klart gruppen med høyest andel høyt utdannende, med 22 (73,3 %) av 30 med mer enn 3 års høyere utdanning. Brukergruppen løpende har helt klart flest unge brukere med 13 (43,3 %) av 30 i aldersgruppen 15-25 år. Når det gjelder om brukerne er bosatt vest eller øst for Akerselva er dette fordelt helt likt, men 4 av respondentene har ikke fylt inn postnummer. Dette indikerer at brukerne av studieområdet er bosatt spredt i Oslo og omegn.

4.1.1 Den typiske bruker

Tabell 2 gir oversikt over hva slags bruker (syklende, gående og løpende) det er størst sannsynlighet for å møte på, dette har blitt kalt den typiske bruker. Utrekningen som er utgangspunktet for den typiske bruker er gjennomsnittet av antall ganger respondenten har opplyst å sykle, gå eller løpe i løpet av en måned multiplisert med antall respondenter for den aktuelle gruppen. Gjennomsnittet for de ulike aktivitetene fordelte seg relativt likt mellom brukere boende øst og vest for Akerselva, og jeg har derfor valgt å ikke ha med den forklaringsvariabelen i grafen.

Tabell 2: Antall ganger respondenten har utført følgende aktivitet den siste måneden multiplisert med antall brukere. Dette gir en indikasjon på hvem det er mest sannsynlig å møte på ute på tur, som gir den såkalte typiske bruker for området.

FORKLARINGSVARIABEL	GRUPPE	Hvor ofte sykler du?	Hvor ofte løper du?	Hvor ofte går du?
BRUKERGRUPPE	SYKLENDE	285	49	87
	LØPENDE	62	252	194
	GÅENDE	29	111	247
KJØNN	MENN	300	242	232
	KVINNER	76	170	296
UTDANNING	GRUNNSKOLE	77	0	0
	VIDEREGÅENDE	25	31	33
	1-3 ÅR HØYERE UTDANNING	146	210	170
	MER ENN 3 ÅRS HØYERE UTDANNING	123	146	320
ALDER	15-25	99	169	89
	26-35	94	126	181
	36-45	29	27	70
	46-55	57	86	92
	56-65	46	2	31
	OVER 65 ÅR	51	2	65

Den typisk syklende er mann, har 1-3 års høyere utdanning og er mellom 15- 25 år. Den typiske løpende er mann, har 1-3 års høyere utdanning og er mellom 15-25 år. Den typisk gående er kvinne, har mer enn 3 års høyere utdanning og er mellom 26-35 år.

4.2 Statistisk signifikante forskjeller – Variansanalyse

I tabell 3 presenteres alle signifikante forskjeller mellom ulike grupper med hensyn til ulike påstander/holdninger. Dette er ment for å gi en oversikt over resultatet, og hvilke sammenhenger som finnes.

Tabell 3: *Statistisk signifikante forskjeller innad i forklaringsvariablene på de ulike spørsmål/påstander er merket med rødt. Forskjellene er innenfor et 5% signifikansnivå.*

FORKLARINGSVARIABLER				
	KJØNN	BRUKERGRUPPE	ALDER	UTDANNING
Negative syn/negative holdninger ovenfor andre brukergrupper som bruker området				
De tar alltid hensyn til andre				
Jeg er redd for å bli påkjørt/løpt/gått på				
De tar mye plass				
Jeg synes det burde være egne veier/stier for brukergruppene				
Det er veldig mange av dem				
Det gjør meg ingenting at de også er her				
Jeg har ubehagelige/uhyggelige opplevelser med brukergrupper				
Hvor godt Oslo-området er tilrettelagt				
Hvis området hadde vært tilrettelagt bedre for de ulike brukergruppene, ville du brukt området mer da?				
Hva er hovedårsaken til at du rekreerer?				
Rekreerer du i en form for gruppe eller alene?				

De signifikante forskjellen sier oss, for eksempel at forskjellige svar skyldes hvilket kjønn brukeren tilhører. De påstandene som en best kan forklares er "de tar alltid hensyn til andre", "de tar mye plass" og "det er veldig mange av dem". Alle disse tre påstandene kan forklares med forklaringsvariablene kjønn, brukergruppe og utdanning. Hva som kan forklare forskjellige svar ved resten av påstandene/spørsmålene kan leses ut av tabell 3, hvor de signifikante sammenhengene er merket med rødt.

4.3 Holdninger og meninger

Hoveddelen av spørreskjemaet omhandler holdninger, meninger og toleranse blant de ulike brukerne. Her fikk respondentene en påstand og svaralternativene fra 1-8, hvor 1 representerte "helt uenig", 4 representerte "verken enig eller uenig", 7 representerte "helt enig" og 8 representerte "umulig å svare på". Her vil jeg presentere de statistisk signifikante forskjellene jeg fant i hoveddelen av spørreskjemaet. Det er kun de påstander hvor to eller flere av forklaringsvariablene er signifikante som er tatt med. Resten av resultatene finnes som vedlegg på side 54.

Tabell 4: Statistisk signifikante forskjeller mellom påstanden "syklende tar alltid hensyn" og forklaringsvariablene brukergruppe, utdanning og kjønn.

SYKLENDE TAR ALLTID HENSYN TIL ANDRE					
Forklaringsvariabel	Gruppe	Gjennomsnitt	t	df	P-verdi
BRUKERGRUPPE	Syklende	4,67	2,70	57	0,9 %
	Løpende	3,50			
	Syklende	4,67	2,70	57	0,9 %
	Gående	3,37			
UTDANNING	Grunnskole	7,00	11,69	45	0 %
	Mer enn 3 års høyere utdanning	3,83			
	Grunnskole	7,00	11,55	45	0 %
	1-3 år høyere utdanning	3,54			
KJØNN	Menn	4,35	2,52	81	1,4 %
	Kvinne	3,38			

Tabell 4 viser at utdanning er den forklaringsvariabelen som best kan forklare forskjellige svar ved påstanden "syklende tar alltid hensyn til andre". De høye gjennomsnittscorene for gruppen "grunnskole" viser til at de er signifikant mer enige i påstanden enn utdanningsnivåene "mer enn 3 års høyere utdanning" og "1-3 år høyere utdanning". Videre ser vi at det er en signifikant forskjell mellom menn og kvinner når det gjelder denne påstanden. Menn er signifikant mer enig enn kvinner i at syklende alltid tar hensyn. Når det gjelder forklaringsvariabelen brukergruppe har løpende og gående omtrent lik gjennomsnittscore på denne påstanden. Gruppen syklende har en signifikant høyere gjennomsnittsverdi enn de

løpende og gående. Syklende er altså mest enig i at de selv tar hensyn, mens løpende og gående ikke er like enige.

Tabell 5: Statistisk signifikante forskjeller mellom påstanden "jeg er redd for å bli løpt på av løpende" og forklaringsvariabelen kjønn. I tillegg til forskjeller mellom påstanden "jeg er redd for å bli påkjørt av syklende" og forklaringsvariablene kjønn og brukergruppe.

JEG ER REDD FOR Å BLI LØPT PÅ AV LØPENDE					
Forklaringsvariabel	Gruppe	Gjennomsnitt	t	df	P-verdi
KJØNN	Menn	1,40	-3,12	60	0,3 %
	Kvinne	2,40			
JEG ER REDD FOR Å BLI PÅKJØRT AV SYKLENDE					
KJØNN	Menn	3,14	-2,38	88	1,9 %
	Kvinne	4,23			
BRUKERGRUPPE	Syklende	2,27	-3,26	52	0,2 %
	Løpende	3,80			
	Syklende	2,27	-5,82	51	0 %
	Gående	5,07			

Tabell 5 viser at forklaringsvariabelen kjønn har en signifikant effekt på hva gruppene svarte på påstanden "jeg er redd for å bli løpt på av løpende". Kvinner er mer enig i påstanden enn menn, noe som i dette tilfellet indikerer at de er signifikant mer redd for å bli løpt på av løpende.

Når det gjelder påstanden "jeg er redd for å bli påkjørt av syklende" ser vi at kjønn også her har en signifikant effekt på hva gruppene svarte. Kvinner heller her mer mot å være verken enig eller uenig i påstanden, mens menn heller mot å være uenig. Forskjellige svar kan også forklares ved forklaringsvariabelen brukergruppe. Gruppen syklende svarer signifikant forskjellig fra både løpende og gående. De syklende selv er uenig i påstanden, mens de gående er mer enig i påstanden.

Tabell 6: Statistisk signifikante forskjeller mellom påstanden "gående tar mye plass" og forklaringsvariablene brukergruppe og utdanning. I tillegg viser tabellen forskjeller mellom påstanden "syklende tar mye plass" og forklaringsvariabelen kjønn.

GÅENDE TAR MYE Plass					
Forklaringsvariabel	Gruppe	Gjennomsnitt	t	df	P-verdi
BRUKERGRUPPE	Syklende	4,63	4,78	57	0 %
	Gående	2,37			
UTDANNING	Grunnskole	7,00	14,32	45	0 %
	Mer enn 3 års høyere utdanning	2,89			
	Grunnskole	7,00	11,99	34	0 %
	1-3 år høyere utdanning	3,63			
SYKLENDE TAR MYE Plass					
KJØNN	Menn	3,74	-2,89	84	0,5 %
	Kvinne	4,85			

Tabell 6 viser at forklaringsvariablene brukergruppe har en signifikant effekt på hva gruppene svarte på påstanden "gående tar mye plass". Syklende synes å være enig i påstanden, mens de gående heller mot å være uenige. Videre viser tabellen at utdanning også kan forklare forskjellige svar ved denne påstanden, her er grunnskole signifikant forskjellig fra både "mer enn 3 års høyere utdanning" og "1-3 år høyere utdanning". Gruppen "grunnskole" er helt enig i at gående tar mye plass, mens de høyere utdanningsnivåene er uenige i dette. Er du syklende og tilhører grunnskolen er det stor sannsynlighet for at du synes gående tar mye plass. Gående selv og brukere med høyere utdanning er mer positiv til brukergruppen gående.

Videre viser tabell 6 at forklaringsvariabelen kjønn har en signifikant effekt på hva gruppene svarte på påstanden "syklende tar mye plass". Menn heller mot å være verken enig eller uenig i påstanden, mens kvinner heller mot å være enig.

Tabell 7: Statistisk signifikante forskjeller mellom påstanden "det er veldig mange syklende" og forklaringsvariablene brukergrupper, utdanning og kjønn. I tillegg viser tabellen forskjeller mellom påstanden "det er veldig mange løpende" og forklaringsvariabelen kjønn.

DET ER VELDIG MANGE SYKLENDE					
Forklaringsvariabel	Gruppe	Gjennomsnitt	t	df	P-verdi
BRUKERGRUPPE	Syklende	4,00	-3,01	58	0,4 %
	Gående	5,27			
	Løpende	4,17	-2,38	57	2,1 %
	Gående	5,27			
UTDANNING	Grunnskole	2,00	-9,28	45	0 %
	Mer enn 3 års høyere utdanning	4,54			
	Grunnskole	2,00	10,81	34	0 %
	1-3 år høyere utdanning	4,74			
KJØNN	Menn	3,98	-2,61	88	1,1 %
	Kvinne	4,94			
DET ER VELDIG MANGE LØPENDE					
KJØNN	Menn	3,47	-2,65	86	1 %
	Kvinne	4,49			

Tabell 7 viser at utdanning er den forklaringsvariabelen som best kan forklare forskjellige svar ved påstanden "det er veldig mange syklende". Det er signifikant forskjell mellom "grunnskole" og begge de høyeste utdanningskategoriene. "1-3 år høyere utdanning" og "mer enn tre år høyere utdanning" har svart relativt likt og heller mot å være enig når det gjelder denne påstanden, mens "grunnskole" heller mot uenig. Videre ser vi at brukergruppe også kan forklare forskjellige svar ved denne påstanden. Både løpende og syklende har svart omtrentlig det samme, og de er verken enig eller uenig i påstanden. De gående heller mot å være enige i denne påstanden. Hvis du er gående, med høy utdanning og kvinne er det større sannsynlighet for at du synes det er veldig mange syklende. På den andre siden er syklende, menn og respondenter ved grunnskolen mindre enig, og også da mer positive til de syklende.

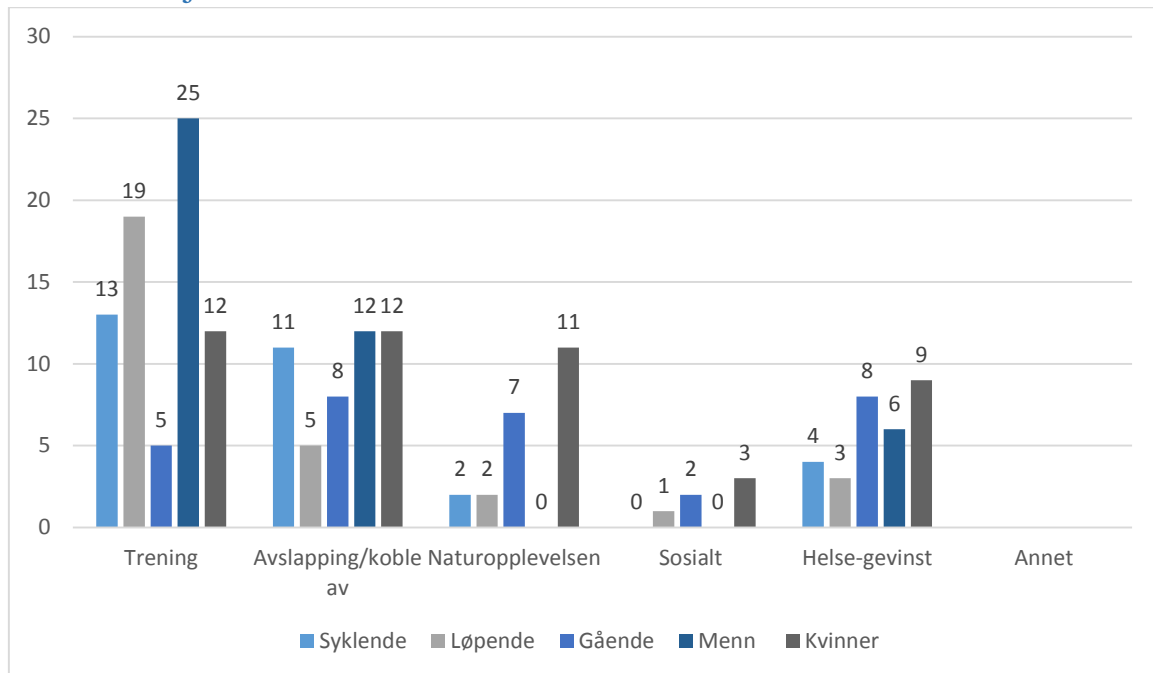
Kjønn kan også forklare forskjellige svar ved påstanden "det er veldig mange løpende", som man kan se i tabell 7. Menn heller mot å være uenig i denne påstanden, mens kvinner heller mot å være enig.

Tabell 8: Statistisk signifikante resultater mellom påstanden "det gjør meg ingenting at syklende er her" og forklaringsvariabelen kjønn. I tillegg viser tabellen resultater mellom påstandene "det gjør meg ingenting at løpende er her" og "Det gjør meg ingenting at gående er her" og forklaringsvariabelen brukergruppe.

DET GJØR MEG INGENTING AT SYKLENDE ER HER					
Forklaringsvariabel		Gjennomsnitt	t	df	P-verdi
KJØNN	Menn	4,95	2,03	88	4,6 %
	Kvinne	4,04			
DET GJØR MEG INGENTING AT LØPENDE ER HER					
BRUKERGRUPPE	Syklende	5,60	-3,62	40	0,1 %
	Gående	6,77			
DET GJØR MEG INGENTING AT GÅENDE ER HER					
BRUKERGRUPPE	Syklende	5,37	-3,29	44	0,2 %
	Gående	6,67			

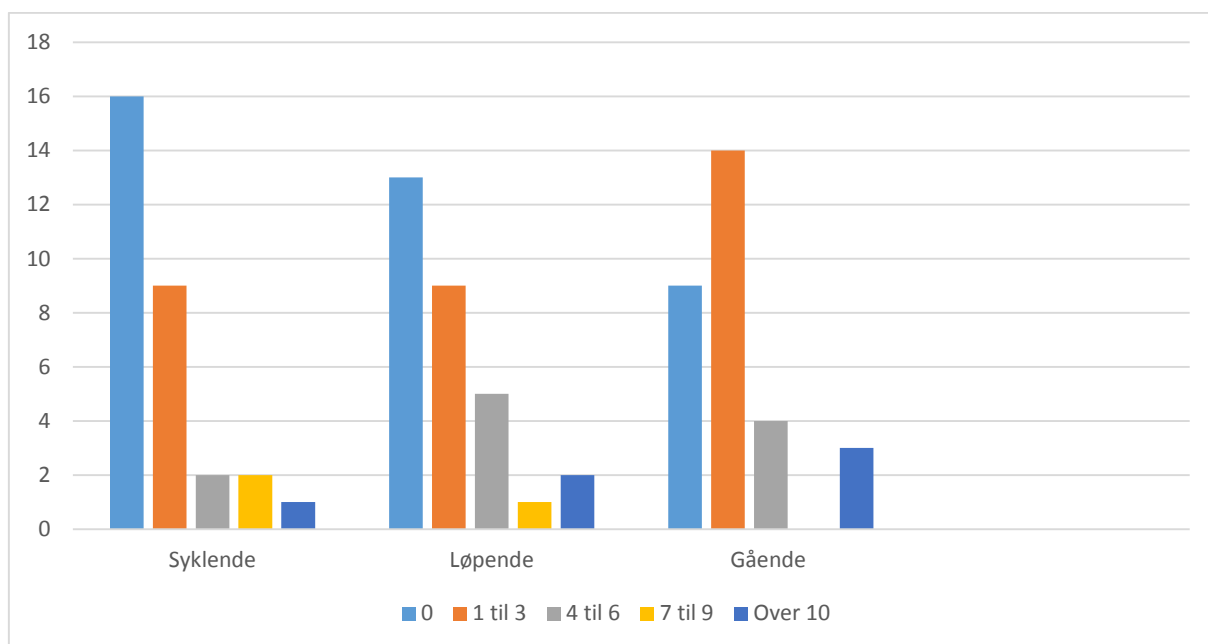
Tabell 8 viser at forklaringsvariabelen kjønn kan forklare forskjellige svar ved påstanden "det gjør meg ingenting at syklende er her". Kvinner er verken enig eller uenig i påstanden, mens menn heller mot å være enig. Videre når det gjelder påstanden "Det gjør meg ingenting at løpende er her" kan forklaringsvariabelen brukergruppe forklare forskjellige svar. Gruppen syklende har svart signifikant forskjellig fra gruppen gående. Gående er mer enig i påstanden enn det syklende er. Til slutt viser tabellen at forklaringsvariabelen brukergruppe kan forklare forskjellige svar ved påstanden "det gjør meg ingenting at gående er her". Både syklende og gående heller mot å være enig, men gående er signifikant mer enig enn syklende. Resultatene ved de to siste påstandene gir antydninger om at de gående er den gruppen som aksepterer andre brukergrupper mest.

4.4 Rekreasjon

Figur 2: Figuren viser fordelingen over hvordan brukerne i gruppene kjønn og brukergruppe svarte på spørsmålet "hva er hovedårsaken til at du rekreerer?". Tallene på y-aksen representerer antallet brukere som har svart at følgende årsak er hovedårsaken til rekreasjon.

Figur 2 viser at kjønn og brukergruppe er de to forklaringsvariablene som kan forklare forskjellige svar på spørsmålet "hva er hovedårsaken til at du rekreerer?". Det er signifikante forskjeller mellom menn og kvinner, det er flest menn som svarer at trening er hovedårsaken til rekreasjon. Når det gjelder kvinnene viser resultatet at det er like mange som har svart at trening er den viktigste årsaken, som det er kvinner som har huket av "avslapping/koble av". Alternativet "naturopplevelsen" kommer som en sterk nummer tre blant kvinnene. Det er også signifikante forskjeller mellom brukergruppene. De løpende og syklende svarer at "trening" er hovedårsaken til rekreasjon, mens de gående svarer at "avslapping/koble av" og "helsegevinst" er hovedårsaken. For å se tall fra analysen se vedlegg side 54.

Figur 3: Figuren viser fordelingen av antall negative syn og holdninger overfor andre brukergrupper som bruker det samme området. Tallene som er oppgitt er innenfor en måned.

Ut fra figur 3 ser vi at flertallet generelt ikke har hatt noen negative syn og holdninger overfor andre brukere. Det er dog en litt annen fordelingen hos brukergruppen gående. Det er flest hos de gående som har svart at de har 1-3 negative holdninger overfor andre brukere. Det er generelt få brukere som har svart at de har over 10 negative syn og holdninger overfor andre brukere i løpet av en måned. Dette gir en indikasjon på at de er blant de gående det forekommer flest negative syn og holdninger, og at det generelt ikke er høye andeler av slike syn og holdninger.

4.5 Tilrettelegging

Respondentene svarte her på spørsmålet "hvor godt synes du det er tilrettelagt for ulike brukergrupper i Oslo-området?", og de hadde seks ulike svaralternativer. På dette spørsmålet representerer verdien 1: "svært bra", verdien 2: "bra" og verdien 3: "verken bra eller dårlig".

Tabell 9: statistisk signifikante resultater mellom spørsmålet "hvor godt synes du det er tilrettelagt for ulike brukergrupper i Oslo-området?" og forklaringsvariabelen utdanning.

HVOR GODT SYNES DU DET ER TILRETTELAGT FOR ULIKE BRUKERGRUPPER I OSLO-OMRÅDET?					
Forklaringsvariabel	Gruppe	Gjennomsnitt	t	df	P-verdi
UTDANNING	Grunnskole	1,00	-11,47	45	0 %
	Mer enn 3 års høyere utdanning	2,8			
	Grunnskole	1,00	-10,87	34	0 %
	1-3 år høyere utdanning	3,14			

Tabell 9 viser at forskjellige svar på spørsmålet "hvor godt synes du det er tilrettelagt for ulike brukergrupper i Oslo-området?" kan forklares ved forklaringsvariabelen utdanning.

Utdanningsnivåene "mer enn 3 års høyere utdanning" og "1-3 år høyere utdanning" har svart omtrent det samme og mener Oslo-området er "bra" til "verken bra eller dårlig" tilrettelagt, mens brukere fra grunnskolen mener at det er "svært bra" tilrettelagt for ulike brukergrupper. Det er en signifikant forskjell mellom "grunnskole" og både "mer enn 3 års høyere utdanning" og "1-3 år høyere utdanning".

På generell basis, uten kategorisering av brukerne har 26 av 90 (28,9 %) svart at de synes Oslo-området er "verken bra eller dårlig" tilrettelagt for ulike brukergrupper. Det er 23 av 90 (25,6 %) som har svart "ja helt klart" på spørsmålet: "hvis området hadde vært tilrettelagt bedre med ulike veier/stier for de ulike brukergruppene, ville du brukt området mer da?". På samme spørsmål svarte 30 av 90 (33,3%) at det "har ikke noen betydning".

Videre ved spørsmålet "hvis området hadde vært bedre tilrettelagt med ulike veier/stier for de ulike brukergruppene, ville du brukt området mer da?" kan brukergruppe forklare forskjellige svar. Brukergruppen syklende og gående er signifikant forskjellige, og de syklende svarer at de "kanskje" hadde brukt området mer, mens de gående svarer "nei, det tror jeg ikke". Dette indikerer at tilrettelegging er viktigere for de syklende enn for de gående. Tallene fra analysen kan finnes i vedlegg på side 54.

4.5.1 Bosted – vest eller øst for Akerselva

Her fikk respondentene spørsmålet "hvis området hadde vært bedre tilrettelagt med ulike veier/stier for de ulike brukergruppene, ville du brukt området mer da?" og fem ulike svaralternativer. I dette tilfellet representerer verdien 2: "Kanskje" og verdien 3: "Nei tror ikke det".

Tabell 10: statistisk signifikante resultater mellom spørsmålet "hvis området hadde vært bedre tilrettelagt med ulike veier/stier for de ulike brukergruppene, ville du brukt området mer da?" og forklaringsvariabelen bosted.

HVIS OMRÅDET HADDE VÆRT BEDRE TILRETTELAGT MED ULIKE VEIER/STIER FOR DE ULIKE BRUKERGRUPPENE, VILLE DU BRUKT OMRÅDET MER DA?					
Forklaringsvariabel	Gruppe	Gjennomsnitt	t	df	P-verdi
BOSTED	Vest for Akerselva	2,28	-2,63	83	1 %
	Øst for Akerselva	2,95			

Tabell 9 viser at forskjellige svar på spørsmålet "hvis området hadde vært bedre tilrettelagt med ulike veier/stier, ville du brukt området mer da?" kan forklares ved forklaringsvariabelen bosted. Brukerne som bor vest for Akerselva har svart at de "kanskje" ville brukt området mer, mens de som bor øst for Akerselva heller mot å svare "nei det tror jeg ikke" på dette spørsmålet. Det ser her ut til at de som bor vest for elva er signifikant mer opptatt av tilrettelegging enn de som bor østsiden av elva. Forklaringsvariabelen bosted ga også signifikante resultater ved påstanden "jeg synes det burde være egne veier/stier for løpende". Ved interesse kan resultatene ses i vedlegg på side 54.

5 Diskusjon

5.1 Brukernes ulike meninger og holdninger ved friluftslivet

Det første spørsmålet som ble stilt i problemstillingen var om tilhørighet av brukergruppe, alder, kjønn, utdanning og bosted spiller inn på ulike meninger og holdninger blant brukerne. Den første påstanden som ble gitt var *"de tar alltid hensyn til andre"*. Brukerne med grunnskole som høyeste utdanning er mer enig i at de syklende tar hensyn enn de med høy utdanning. Det kan også tenkes at dette er relatert til alder. Odden (2011) la frem at med økende alder øker andelen som synes syklistene med høy fart er en ulempe. Det kan derfor tenkes at de med høy utdanning (med høyere alder) ikke synes at de syklende tar nok hensyn med tanke på fart. Kvinnene er mindre enige enn menn i at de syklende alltid tar hensyn. Dalen (2011) støtter dette med funnet om at kvinner opplever syklistene med for høy fart som en større ulempe enn menn. Det tolkes da i denne sammenheng at kvinnene også synes at syklistene ikke alltid tar hensyn ved å senke farten. Sameien og Authen (2014) kan delvis forklare dette med funnet om at det er flere kvinner som har opplevd negative hendelser med andre brukere i Oslomarka. Det kan da tenkes at det er på grunn av dette at kvinnene har blitt mindre positive overfor syklistene, og synes de i mindre grad tar hensyn til andre. Videre ble det funnet at de syklende selv er den brukergruppen som i størst grad synes at de selv tar hensyn til andre. De gående og løpende var mindre enig i dette. Sameien og Authen (2014) støtter dette med funnet om at syklistene oppfatter seg selv annerledes enn det de gående gjør. Det kan videre tenkes at de syklende ikke ønsker å sette seg selv i dårlig lys.

Den neste påstanden som omhandles i resultatene var *"jeg er redd for å bli påkjørt/løpt/gått på"*. Kvinner er mer redd for å bli løpt på av løpende enn menn, det vil si at det er mer enige i påstanden om løpende. Det samme ble funnet når det gjelder de syklende. Kvinner er også her mer redd for å bli påkjørt av syklende. Dalen (2011) fant at hele 46 % av brukerne i Oslomarka har fått ødelagt sin opplevelse av turen på grunn av syklistene med for høy fart. Igjen kan man trekke frem funnet om at kvinner synes syklistene med høy fart er en større ulempe enn menn. Pedersen (1999) fant at kvinnene er oftere på tur med familien (også da barn). Det kan tenkes at kvinnene på grunn av at det er barn tilstede synes syklistene med høy fart er en større ulempe enn menn. Kvinnene er kanskje mer urolige og bekymret for at det skal skje noe med barna. Når det gjelder brukergruppe er de syklende selv, uenig i påstanden *"jeg er redd for å bli påkjørt av syklende"*, mens de gående og løpende er mer enig. Det er de

gående som er mest enig, og svarene til de gående og syklende representerer ytterpunkter i meningene ved denne påstanden. Det kan tenkes at dette kan forklares ved at disse brukergruppene har størst forskjell i fart. Det vil da trolig være naturlig at de gående er mest redd for å bli påkjørt av syklende. Devall og Harry (1981) kan forklare noe av dette med funnet om at konfliktene kan bli spesielt store hvis den ene aktiviteten er rolig og den andre fartsfylt, noe som er tilfellet med gående og syklende.

De syklende heller mot å være enig i påstanden "*de tar mye plass*" om gående. De gående er naturlig nok uenig i dette. Manning og Valliere (2001) fant at mennesker som hindrer eller blokkerer veien blir sett på som problematferd. Det kan tenkes at de gående går flere i bredden og i større grupper som er til hinder for syklistene, og at de derfor tar mye plass. Gundersen og Aasetre (2009) kan også støtte dette funnet ved at arealkrevende aktiviteter skaper en grense for hvor intens bruken kan være før den ødelegger for opplevelsen. Disse antakelsene er tatt på bakgrunn av at de gående tar mye plass. Videre viser resultatene at respondentene fra grunnskolen også synes at de gående tar mye plass, mens de med høyere utdanning er uenig i dette. Ramthun (1995) hevder at de med mer erfaring er mer tolerante overfor andre. Dette blir sett i sammenheng med at de med mer erfaring har mer realistiske forventninger til selve opplevelsen. Det kan i denne sammenheng tenkes at de med høy utdanning er eldre og også har mer erfaring enn de på grunnskolen. Det er imidlertid ikke helt enighet rundt dette. Knutzel og Heberlein (2003) fant at jo mer erfaring du har jo mer føler man på trengsel, men at dette også kan ha en sammenheng med alder. Det bør her opplyses om at det kun er tre respondenter i gruppen "Grunnskole" i denne studien. Disse tre trenger ikke å være representative for alle som går/har fullført grunnskolen. Det er derfor en viss usikkerhet rundt resultatene fra denne gruppen. Påstanden "*syklende tar mye plass*" gir resultater som viser at kvinner synes syklistene tar større plass enn menn. Det kan tenkes at dette også har sammenheng med at kvinner er oftere på tur på familien, og da også barn. Tilstedeværelsen til barn kan ha en innvirkning på kvinnenenes meninger om syklistene fordi de representerer en potensiell "fare". Når det gjelder påstanden "*det er veldig mange syklende*" er de med høy utdanning enig, mens respondentene fra grunnskolen heller mot å være uenig. Dette går igjen under erfaring som ble nevnt ovenfor. Sykling kan også ses på som arealkrevende når det blir for mange brukere. Svaret til de med høy utdanning kan også ha en sammenheng med alder. Cessford (2003) støtter dette med funnet om at gående over 40 år var konsekvent mer negativ til syklistene. De med høy utdanning er eldre enn de på grunnskolen og aldersforskjellen kan være med å påvirke svaret. Alleyne (2008) fant at høy tetthet av andre

brukere har en negativ påvirkning på opplevelsen til mange brukere. Det kan derfor tenkes at opplevelsen til de med høy utdanning ble dårligere rett og slett fordi de syntes det var veldig mange syklistene. Resultatene viser at de gående er enig i påstanden om at det er mange av syklende, mens de løpende og syklende er verken enig eller uenig. Det er likevel de gående og syklende som representerer ytterpunktene når det gjelder meninger rundt denne påstanden. Når det gjelder påstanden *"det er veldig mange løpende"* heller kvinnene mot å være enig, mens menn heller mot å være uenig.

Påstanden *"det gjør ingenting at syklende er her"* gir forskjellige resultater mellom menn og kvinner. Kvinnene er verken enig eller uenig, mens menn heller mot å være enig. Det kan tenkes at kvinne har opplevd negative hendelsene som har ført til at kvinnene har blitt mindre positiv til andre brukere. Videre ved påstanden *"det gjør meg ingenting at løpende er her"* svarer de gående at de er enig, mens de syklende er mindre enig. Når det gjelder påstanden *"det gjør meg ingenting at gående er her"* heller de gående og syklende mot å være enig, men de gående er mest enig. Dette kan overføres i noen grad til Manning (2011). Han hevder at det ligger et ønske hos brukerne om å føle på en grad av ensomhet ved utøvelse av friluftsliv. Dette støttes av Gundersen et al. (2012) og Gundersen og Christensen (2008) som fant at det ikke er et ønske å møte andre eller bli forstyrret på tur. Det viser seg dog at det kan komme positive effekter ved å møte syklistene. Manning og Valliere (2001) fant at denne "Møte-effekten" kunne gi uventede positive effekter. Cessford (2003) fant imidlertid også at det er få som vil forby syklistene.

5.2 Meninger om tilretteleggingen av Oslo-området

Spørsmålet *"hvor godt synes du det er tilrettelagt for ulike brukergrupper i Oslo-området"* viser gjennom analysen at de med høy utdanning mener at Oslo-området er "bra" til "verken bra eller dårlig" tilrettelagt, mens de fra grunnskolen mener at det er "svært bra" tilrettelagt. Vorkinn (2011) fant at de over 65 år sterkest ønsker tilrettelegging. Det kan i dette tilfellet tenkes at de med høy utdanning inneholder noen i denne aldersgruppen, og at de rett og slett er fornøyd til tross det ønsket om tilrettelegging. Resultatene viser også uten kategorisering av grupper at det er 29 % som mener at området er "verken bra eller dårlig" tilrettelagt. Det ser hovedsakelig ut til at brukerne er fornøyd med tilretteleggingen. Dette var også gjeldende for Dalen (2011) som fant at hele 85 % er fornøyd med tilretteleggingen av stier og turveier.

Videre på spørsmålet "hvis området hadde vært tilrettelagt bedre med ulike veier/stier for de ulike brukergruppene, ville du brukt området mer da?" viste det seg å være forskjell mellom de som bor øst og vest for Akerselva. Brukere vest for Akerselva svarte "kanskje", mens brukerne øst for elva svarte "nei det tror jeg ikke". En kan gjennom dette funnet antyde at de som bor vest for elva er mer opptatt av tilrettelegging enn de som bor øst for elva. Når det gjelder brukergruppe svarer syklende og gående forskjellig, de syklende svarer "kanskje" mens de gående svarer "nei det tror jeg ikke". Det kan se ut som om syklende er mer opptatt av tilrettelegging. Uten kategorisering av respondentene viser resultatene at 26 % svarer "ja helt klart" på om de ville brukt området mer, mens 33 % svarer "har ikke noen betydning". Ønsket om tilrettelegging varierer veldig mellom respondentene. Frivold og Gundersen (2009) fant også at det er store variasjoner i meninger om tilrettelegging. Videre fant de at samme person kan ha ulike preferanser til ulik tid. Det vil kanskje være viktigere med tilrettelegging når man er med familien og barn enn når man er alene. Vorkinn (2011) hevder at de eldre er mest positive til tilrettelegging. Det vil være naturlig at de ønsker tiltak som gjør det lettere å bruke området og bedrer fremkommeligheten. Berg (2004) fant at de aller fleste svarer det alternativet som er nærmest dagens situasjon. En kan spekulere i om nordmenn ikke ønsker å være vanskelige og misfornøyde med tilretteleggingen slik den er i dag. Det kan også selvfølgelig tenkes at de faktisk er fornøyd med tilretteleggingen. Gundersen og Christensen (2008) fant at nordmenn foretrekker det uberørte og naturlige. Det kan likevel synes å komme en endring i brukernes meninger om tilrettelegging. Vorkinn (2011) la frem at det var en nedgang i andelen som var imot tilrettelegging i tidsperioden fra 1992 og 2002. Det vil bli spennende å se om denne trenden vil fortsette.

5.3 Rekreasjonsform og motivasjoner blant brukerne

Spørsmålet "hva er hovedårsaken til at du rekreerer?" ga ulike svar mellom de gående, syklende og løpende. Innenfor brukergruppen syklende svarer flest at "trening" er det viktigste. Teknologirådet (2006) la frem at fysisk aktivitet er gjennomgående viktig for de fleste. Sameien og Authen (2014) fant at fysisk aktivitet er viktig for syklister, dette støttes også av Skår (2002). Resultatene i denne studien viser at den typiske syklende er menn, og kan derfor forklare hvorfor trening er det viktigste for en stor andel menn. En stor andel syklende svarer også at "avslapping/koble av" er det viktigste. Det er omtrent like mange av de gående som har svart at "naturopplevelsen", "avslapping/koble av" og "helse-gevinst" er det viktigste ved rekreasjon. Dette støttes av Sameien og Authen (2014) som fant at de gående

legger størst vekt på naturopplevelsen. "Avslapping/koble av" kan sees på det samme som det å oppleve stillhet og ro. Vaage (2004), Berg (2004) og Dalen (2011) fant at stillhet og ro er generelt viktig. Analysen viser videre at "trening" er det viktigste hos de fleste løpende. Det er færre kvinner som er opptatt av trening enn menn. Dalen (2011) støtter dette, og fant samtidig at kvinner er mer opptatt av naturen og stillhet og ro. Resultatene viser at det er omtrent like mange kvinner som svarer at "trening", "avslapping/koble av" og "naturopplevelsen" er det viktigste ved rekreasjon. "Avslapping/koble av" er også sett på som det viktigste ved rekreasjon hos en del av mennene. En kan stille spørsmål ved hvorfor trening er viktigere for menn enn for kvinner. Det kan også tenkes at menn er flinkere enn kvinner til å "innrømme" at de er opptatt av trening. Hovedårsaken "sosialt" ved rekreasjon ble angitt av svært få brukere generelt. Dette kan tenkes å være på grunn av at brukerne kun fikk lov til å oppgi en mulig årsak til rekreasjon. Teknologirådet (2006) la blant annet frem at det å være sosial fremdeles er gjennomgående viktig for nordmenn.

Spørsmålet "*rekreerer du i en form for gruppe eller alene?*" ga ikke noen statistisk signifikante resultater.

5.4 Grad av negative syn og holdninger

De syklende er den brukergruppen hvor flest har opplyst at de ikke har negative syn eller holdninger overfor andre brukere, mens de løpende er den brukergruppen som har det laveste antallet her. Dette støttes av Holtrop (2011) som fant at gående har større sannsynlighet for å oppleve konflikter enn syklister. Det kan tenkes at de har flere negative syn og holdninger fordi de er mer utsatt. Sameien og Authen (2014) fant også at det var et flertall gående som hadde opplevd negative hendelser. Gjennom analysene i denne studien kom det frem at de gående er den brukergruppen hvor flest har opplyst at de har hatt 1-3 negative syn eller holdninger overfor andre i løpet av en måned. Hos de syklende og løpende er det omtrent like mange som har opplyst at de har hatt 1-3 negative syn eller holdninger. Resultatene viser at det generelt er en lav andel av negative syn og holdninger blant brukerne, men at det eksisterer. Holtrop (2011) hevder at de gående har større sannsynlighet for å oppleve konflikter enn syklende. Det kan tenkes at den lavere farten til de gående er årsaken til at de føler mer eller sterkere på konflikter enn syklende. Rossi et al. (2012) fant at de fleste brukerne ikke ble påvirket av å møte andre brukere. Moore (1994) mener at ubehagelige møter kan ødelegge for opplevelsen. Jeg vil anta at negative syn og holdninger også vil

ødelegge for opplevelsen til brukerne, og i større grad kunne føre til konflikter enn ved positive syn og holdninger. Det er en liten andel gående som har svart at de mer enn 10 ganger har hatt et negativt syn eller holdninger overfor andre. Hos de løpende og syklende er det færre brukere som har oppgitt dette. Resultatene viser en antydning til at de gående er mest plaget blant de ulike brukergruppene. Graefe et al. (1984) fant at det er mange negative oppfatninger rundt syklistene, men at en brukers oppfatninger avhenger av toleranse. Shreyer (1980) lister opp fire hovedgrunner til konflikt: aktivitetsstil, ressursavhengighet, opplevelsmodus og livsstiltoleranse. Spørsmålet er da om tilhørighet til gruppen avgjør hvordan man tenker og oppfører seg, eller om det varierer uavhengig fra person til person.

5.5 Den typiske bruker - karaktertrekk

Den typisk syklende er mann, har 1-3 års høyere utdanning og er mellom 15-26 år. Det strider litt mot Vaage (2004) sine funn, der det ble funnet av menn og kvinner er omtrent like aktive syklister. Det kan tenkes at en del av mennene i utvalget anser seg selv som "terrengsyklister", og som tilhører det såkalte "nye" friluftslivet. Teigland (2000) hevder at menn tiltrekkes mer enn kvinner til disse nye aktivitetene. Dette kan støtte funnet i denne studien om at det er større sannsynlighet for å møte på syklende menn. Funnet om at den typisk syklende har høy utdanning kan støttes av Vaage (2009) som fant at de med høy utdanning sykler mer enn de med lav utdanning. Når det gjelder alder fant også Vaage (2004) at det er de unge som sykler mest.

Den typiske løpende er mann, har 1-3 års høyere utdanning og er 15-25 år. Vaage (2009) fant at de med høy utdanning løper mer enn de med lav utdanning. At det er de unge som løper og ikke de eldre støttes av Helsedirektoratet (2014) som fant at løping er mindre populært blant de eldre. En kan tenke seg at det er en naturlig forklaring på at det ikke er så mange eldre som løper. Løping er relativt hardt for bein og knær, og dette kan hindre mange eldre i å løpe. Helsedirektoratet (2014) fant videre at det er raske gåturer som er populært blant de eldre. En kan også spekulere i om nærheten til Norges idrettshøyskole kan ha en påvirkning på antall unge løpende. Høyskolen holder sted ikke langt ifra Sognsvann der spørreskjemaet ble delt ut.

Den typiske gående er kvinne, har mer enn 3 års høyere utdanning og 26-35 år. Dalen (2011) fant at kvinner bruker marka oftere med familie eller venner, mens menn bruker den oftere alene. Det kan tenkes at det er enklere å gå når man er på tur med familie eller venner, istedenfor å for eksempel løpe. Dette kan være en mulig forklaring på hvorfor den typisk

gående er kvinne, fordi det er enklere å få med alle på en gåtur. Pedersen (1999) påpeker videre at kvinnene er mer opptatt av å ha et positivt fellesskap. Når det gjelder høy utdanning og gåturer er dette også gjeldende hos Vaage (2009) som fant at de med høy utdanning går mer. Vaage (2004) fant at det kan se ut til at idèen om det sunne liv i størst grad slår gjennom blant disse. Det kan også tenkes at de med høy utdanning har stillesittende jobber på kontor, og at de derfor har et større behov for å bevege seg etter arbeidstid. Dette kan også relateres til den typiske løpende. Gåturer er generelt populært blant befolkningen (Vaage 2004 og Dervo et al. 2014).

5.6 Tiltak for å minske konfliktene

I dette underkapittelet vil det være fokus på hva forskerne mener er det beste tiltaket for å redusere konflikter, og om dette ser ut til å være et behov og et ønske blant brukerne. Det kan se ut til at dette vil være ekstra viktig i bynære områder. Gundersen og Aasetre (2009) mener det bare er i disse områdene det er konflikter av betydning. Andelen aktiviteter i tiden fremover vil mest sannsynlig øke, og det mener Teknologirådet (2006) vil kunne føre til økt konfliktnivå mellom de ulike brukergruppene. Funnene i studien tyder på at det ikke er bedre tilrettelegging som ønskes og må til, siden brukerne er relativt fornøyd med tilretteleggingen. Alleyne (2008) mener at konfliktens kjerne handler om at brukergruppene ikke forstår hverandre og ikke klarer å forhold seg til hverandre, og at dette er viktig for å klare å forstå konflikter (Cessford 2003).

Teknologirådet (2006) foreslår at man kan skille mellom ulike brukergrupper ved å sette opp geografiske grenser eller ulike tidsrammer for de ulike brukergruppene. Resultatene viser at både kvinner og menn ikke synes det gjør så veldig mye at andre brukergrupper er på samme sted til samme tid, men at mennene bryr seg mindre enn kvinner. Videre kom det frem at de syklende er mindre enig i at det er greit at de løpende er på samme sted. De syklende er også mindre enig enn de andre to brukergruppene i at det er greit at de gående er her. Det ble ikke funnet noen statistisk signifikante resultater ved påstanden "*jeg synes det burde være egne veier/stier for brukergruppen*". Brukerne med høy utdanning og de gående er enig i at det er veldig mange syklende i området, og kvinnene synes at det er veldig mange løpende. De fleste resultatene tyder på at det ikke er noen sterke negative meninger rundt andre gruppers tilstedeværelse. Det er imidlertid flere som mener at det er veldig mange brukere i området. Resultatene antyder at nødvendigheten av geografiske grenser og tidsrammer ikke ser ut til å

være veldig stor. Et økt antall brukere med tiden kan gjøre det nødvendig å diskutere slike tiltak. Holtrop (2011) fant at det var mulig at et større brukspress i Nederland hadde ført til mindre toleranse blant brukerne når det gjelder å dele sti med andre, sammenlignet med Norge hvor antall brukere er mindre. Spørsmålet rundt avgrensninger og tidsrammer er om dette er forenlig med allemannsretten som står sterkt i Norge. Holtrop (2011) stiller spørsmål til hvordan myndighetene skal klare å bevare allemannsretten og samtidig klare å ta vare på alle verdiene i et område. En kan tenke seg at flere av verdiene som brukerne setter pris på kan bli ødelagt som følge av for mye bruk av området. Det samme gjelder ved bruk av sonering, som blir sett på som et bra verktøy for å redusere konflikter grunnet ulike verdisyn (Hidolgo 2010). Ramthun (1995) foreslår at det må gjøres en innsats for å få brukerne til å forstå hverandres atferd, motivasjoner og andres behov for areal. En "utdanning" av gående og syklende blir foreslått for at brukerne skal forstå hverandre og utvikle "sti-etikette". Resultatene i denne studien viser at det er uenighet om hvorvidt de andre brukerne tar hensyn, og det kan tenkes at utvikling av "sti-etikette" vil kunne hjelpe på dette. Det vil også kunne bedre følelsen av sikkerhet blant brukerne, da spesielt grupper som kvinner og gående. Disse uttrykte en viss redsel overfor syklende og løpende. "Sti-etikette" vil kanskje kunne hjelpe sykkelistene og løpende til å oppføre seg på en måte som er behagelig overfor de som er redde.

5.7 Diskusjon av metode, spørreskjema og gjennomføring

Det er mulig at testingen av spørreskjemaet ikke ble gjort omfattende nok. I ettertid har det vist seg at det med fordel burde vært testet på flere på grunn av uklarheter. Under innsamlingen av data fikk jeg tilbakemelding fra noen av respondentene om uklarheter rundt noen av spørsmålene i spørreskjemaet. Spørsmålene: *"Hvor ofte gjør du følgende aktivitet i løpet av en måned"* og *"Hvor mange ganger i løpet av en måned har du et negativt syn på eller negative holdninger overfor andre brukergrupper som bruker samme området?"* kan tenkes å være noe uklare på hvilke områder det er snakk om. Tanken var at aktiviteten skulle finne sted i naturomgivelser og i marka, og ikke til og fra jobb og ellers i sentrum. Det kan føre til at tallene som er opplyst er feil, fordi dette burde vært opplyst om i spørsmålene. Likevel kan det tenkes at stedet hvor aktiviteten foregår er mindre viktig, siden det er konfliktene ved de ulike aktivitetene jeg ønsker å ha fokus på. Spørsmålet *"Hva er hovedårsaken til at du rekreasjoner?"* viste seg å være noe uklart. Flere av respondentene kommenterte at det ikke bare var en grunn til at de var ute på tur. Spørsmålet burde vært stilt i en annen form. For eksempel *"Huk av de tre viktigste grunnene til at du rekreasjoner"*.

Brukergruppen syklende var den gruppen det var vanskeligst å få til å svare på spørreskjemaet fordi de sjeldnere tar pauser eller velger å ikke stoppe. Det ble av den grunn opprettet et spørreskjema som ble delt på Facebook. En kan spørre seg om de som er på Facebook er representative for resten av befolkningen. I 2014 var det over 3 millioner nordmenn på Facebook (Statistikk sosiale 2014). Jeg vil derfor påstå at brukerne av Facebook i stor grad er representative for den norske befolkningen. Disse respondentene ble da ikke fanget opp ute i felt, og det kan være at dette har innvirkning på svarene. Mennesker du møter ansikt til ansikt gir kanskje en "snillere" versjon av sannheten, og at de som svarte på nett var mer ærlige og rett frem. Jeg tror ikke dette har vært utslagsgivende for resultatene fordi respondentene i felt ikke ble intervjuet, men satt alene og fylte ut spørreskjemaet. De ble også informert om at svarene ville være anonyme. Størrelsen på utvalget er begrenset, og dette kan ha innvirkning på validiteten til dataene. De fleste andre studier gjort innen dette fagfeltet har et større utvalg enn det som er tilfelle i denne studien. Syklistene som ble fanget opp i felt kan tenkes å ikke være av de mest aktive syklistene, fordi de valgte å stoppe. Det er vanskelig å si om spørreskjemaet på nett har fanget opp noen av de mest aktive syklistene.

Hovedsakelig er det brukt lukkede spørsmål i spørreskjemaet. Det kan derfor tenkes at spørreskjemaet ikke har klart å fange opp alle ulike meninger og holdninger blant brukerne. Ledende spørsmål som for eksempel "De tar mye plass" og "Det er veldig mange av dem" kan være utformet slik at de påvirker respondenten til å svare i en viss retning. Lengden på spørreskjemaet ble begrenset til kun de nødvendige spørsmålene som måtte til for å kunne svare på problemstillingene og delspørsmålene. Dette kan ha hatt en innvirkning på at svarprosenten ble bra.

Analysen ble utført med variansanalyse og t-tester, og det er uenighet rundt om man heller bør bruke ikke-parametriske tester som for eksempel Mann-Whitney når en ikke vet fordelingen på utvalget. Jeg valgte å bruke parametriske tester fordi jeg antok en normalfordeling. Etter en visuell test ble de som så minst normalfordelte ut også testet ved en Mann-Whitney test og det viste seg at det var ingen/liten forskjell mellom p-verdiene til de to type testene. Jeg har derfor valgt å bruke parametriske tester i denne studien. Dette støttes av Lantz (2013) som mener at variansanalyse fungerer best når dataene er relativt symmetriske (normalfordelte).

6 Konklusjon og anbefalinger

Tilhørighet av brukergruppe, alder, kjønn, utdanning og bosted påvirker brukernes meninger og holdninger, men i ulik grad. Både de ulike brukergruppene og bruksintensiteten er en utfordring i studieområdet. Resultatene viser at det er delte meninger rundt tilstedeværelsen av andre brukere. Når det gjelder hovedforklaringsvariabelen brukergrupper representerer de syklende og gående nesten alltid ytterpunktene når det gjelder meninger og holdninger, mens de løpende ligger i midten. De syklende har høy fart og er opptatt av trening, mens de gående har lav fart og er mer opptatt av selve naturopplevelsen. De gående synes ikke at de syklende tar hensyn, og de er også redd for å bli påkjørt. De syklende synes at de gående tar mye plass, og er ikke helt fornøyd med at de andre brukergruppene er tilstede. De gående derimot er mer tolerante når det gjelder andre brukergrupper, men de synes likevel at det er for mange syklende. Det blir ikke konkludert noe i forbindelse med respondentene i gruppen grunnskole fordi det bare var tre som svarte. Når det gjelder de med høy utdanning kan det se ut til at de synes det er i overkant mange syklistere som ikke tar hensyn, mens de er mer positive overfor de gående. Kvinner er gjennomgående mer skeptiske og negative enn det menn er.

Ved spørsmål om tilrettelegging er det ikke like stor uenighet mellom gruppene i utvalget. Brukerne er generelt sett fornøyd med den tilretteleggingen som er i dag. Et flertall synes ikke at bedre tilrettelegging hadde stimulert til økt bruk av området. Det er likevel ¼ av utvalget som svarer at de helt klart ville brukt området mer med en bedre tilrettelegging. Resultatene viser at syklende er mer opptatt av tilrettelegging enn gående.

Analysene viser at ulike brukere har ulike motivasjoner. Motivasjonene ved rekreasjon varierer mellom gruppene, særlig mellom brukergruppe og kjønn. De syklende og løpende er mest opptatt av trening, mens de gående er opptatt av naturopplevelsen og helse gevinsten.

Resultatene som omhandler brukernes negative syn og holdninger overfor andre brukere viser at det er flertall som svarer at de ikke har slike syn og holdninger. Det er flest syklende som svarer dette. Det er en relativt stor andel av brukerne som har hatt 1-3 negative syn og holdninger, og det er også noen som har flere enn dette. Samlet sett kan det hevdes at det finnes en middels grad av negative syn og holdninger blant brukerne.

Delspørsmålet om i hvor stor grad det er behov for bedre tilrettelegging er vanskeligst å svare konkret på. Hvordan skal man vite hvor stort konfliktnivå som kan aksepteres, og når det er

tid for bedre tilrettelegging? Det vil være opp til videre forskning å «bli bedre kjent» med de ulike brukerne. En utfordring og oppfordring vil være at det må utvikles sti-etikette gjennom å "utdanne" de ulike brukergruppene til å forstå hverandre bedre. Dette er nødvendig for at brukerne skal akseptere hverandre og fungere sammen i et fellesskap.

7 Kilder

- Aasetre, J. (1993). Miljøpreferanser i Nordmarka. *Resultater fra en åpen intervjuundersøkelse* NINA oppdragsmelding 205 46 s.
- Aasetre, J., Kleiven, J. & Kaltenborn, B. P. (1994). Friluftsliv i Norge - Motivasjon og atferd, NINA oppdragsmelding 309 56 s.
- Aasetre, J. & Gundersen, V. (2012). Outdoor recreation research: Different approaches, different values? *Norsk Geografisk Tidsskrift-Norwegian Journal of Geography*, 66: 193-203.
- Alleyne, T. (2008). Social Conflict Between Mountain bikers and Other Trail Users in the East Bay. I: conflict, T. (red.). 16 s.
- Andersen, G. (2013). *Sykkelfrie områder i Marka* Oslo Aftenposten. Tilgjengelig fra: <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Sykkelfrie-omrader-i-Marka-7146416.html> (lest 13.03.2015).
- Arneberg, H. (2014). *Nå lanseres ti bud for syklistere i Marka* Oslo: Osloby Tilgjengelig fra: <http://www.osloby.no/nyheter/Na-lanseres-ti-bud-for-syklistere-i-Marka-7674156.html> (lest 12.03.15).
- Arnesen, T. & Lyngstad, A. (2012). *Vern vs natur i tilrettelegging for friluftsliv: Sabima* Tilgjengelig fra: <http://www.sabima.no/Vern-VS-natur-i-tilrettelegging-for-friluftsliv> (lest 19.01.2015).
- Berg, N. (2004). Holdnings - og brukerundersøkelse i Oslo kommune for Friluftsetaten. *Markeds- og Medieinstituttet AS*. Oslo
- Bischoff, A. & Odden, A. (2002). *Nye trender i norsk friluftsliv: Utvanning eller forsterkning av gamle mønstre og idealer* Forskning i friluft
- Bischoff, A. (2012). *Mellom meg og det andre finds det stier.. :En avhandling om stier, mennesker og naturopplevelse* Doktorgradavhandling Ås: Universitetet for miljø- og biovitenskap, Institutt for matematiske realfag og teknologi. 242 s.
- Bjørhovde, H. (2015). *Kampen om skisporene*. Oslo Osloby Tilgjengelig fra: <http://www.osloby.no/nyheter/Kampen-om-skisporene-7891384.html> (lest 15.02.15).
- Brunborg, H. (2009). *Valgaktuelt 2009. Sentraliseringen fortsetter*: Statistisk sentralbyrå Tilgjengelig fra: <http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/sentraliseringen-fortsetter> (lest 20.04.15).
- Cessford, G. (2003). Perception and reality of conflict: walkers and mountain bikes on the Queen Charlotte Track in New Zealand. *Journal for Nature Conservation* 11 (4): 310-316.

- Dalen, E. (2011). Kommentarrapport - Undersøkelse om bruk av Oslomarka 10.-17 september 2011 36 s.
- Dervo, B. K., Skår, M., Köhler, B., Øian, H., Vistad, O. I., Andersen, O. & Gundersen, V. (2014). Friluftsliv i Norge anno 2014 – status og utfordringer, NINA rapport 1073. 98 + vedlegg s.
- Devall, B. & Harry, J. (1981). Who Hates Whom in the Great Outdoors: The Impact of Recreational Specialization and Technologies of Play. *Leisure Sciences* 4(4): 399-418.
- Dwyer, J. F. (1994). Customer Diversity and the Future Demand for Outdoor Recreation, Report RM-252. 58 s.
- Fjørtoft, I. & Reiten, T. (2003). Barn og unges relasjoner til natur og friluftsliv: En kunnskapsoversikt. *HiT skrift*, 10 88 s.
- Fredman, P. & Tyrväinen, L. (2010). Frontiers in Nature-Based Tourism *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 10 (3): 177-189.
- Friluftsløven. (1957). *Lov om friluftslivet (friluftsløven)*. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1957-06-28-16> (lest 12.03.15).
- Frivold, L. H. & Gundersen, V. (2009). Skog for folk flest :En gjennomgang av kvantitative spørreundersøkelser fra Norge, Sverige og Finland. *Universitetet for miljø- og biovitenskap*, INA fagrapport 13. 43 s.
- Graefe, A. R., Vaske, J. J. & Kuss, F. R. (1984). Resolved Issues and Remaining Questions about Social Carrying Capacity *Leisure Sciences*, 6 (4): 497-507.
- Gundersen, V. (2004). Urbant skogbruk . Forvaltning av skog i by- og tettstedkommuner. *Aktuelt fra skogforskningen* 3. 35 s.
- Gundersen, V., Frivold, L. H., Myking, T. & Øyen, B. H. (2006). Management of urban recreational woodlands: The case of Norway. *Urban Forestry & Urban Greening*, 5 (2): 73-82.
- Gundersen, V. & Christensen, H. M. (2008). Skogbruk og friluftsliv i bynære skoger - hvilke ønsker har dagens brukere av utmark? *NORSKOG-rapport* 2008-1. 80 s.
- Gundersen, V. & Aasetre, J. (2009). Verdier i bynære skoger. Kunnskapsoversikt, taksonomi og saksstudier *Oppdragsrapport fra Skog og landskap*, 2. 69 s.
- Gundersen, V., Skår, M., Tangeland, T. & Vistad, O. I. (2011). Særskilt vern av friluftsområder i Oslomarka etter markalovens § 11: Kunnskapsgrunnlag, kriterier og registreringsmetode, NINA rapport 664. 78 s.
- Gundersen, V., Aasetre, J. & Andersen, O. (2012). Preferanser for barskoglandskap i Norge. *UTMARK tidsskrift for utmarksforskning* (1).

- Gundersen, V., Tangeland, T. & Kaltenborn, B. P. (2015). Planning for recreation along the opportunity spectrum: The case of Oslo, Norway. *Urban Forestry & Urban Greening*, 14: 211-216.
- Hansen, E. B. (1998). Ungdoms fysiske aktivitet - Resultater fra Norsk Monitor og Barne- og ungdomsundersøkelsen, 1. 73 s.
- Helsedirektoratet. (2014). Kunnskapsgrunnlag fysisk aktivitet. Innspill til departementets videre arbeid for økt fysisk aktivitet og redusert inaktivitet i befolkningen. *Rapport Helsedirektoratet* 120 s.
- Hidalgo, A. E. R. (2010). MANAGING OUTDOOR RECREATION CONFLICT ON THE SQUAMISH, BRITISH COLUMBIA TRAIL NETWORK. *Northeastern Recreation Research Symposium*. 134-140 s.
- Holtrop, E. J. (2011). *User conflicts and management of Urban Woodlands: The case of Trondheim, Norway and Arnhem, The Netherlands*. Masteroppgave Trondheim NTNU, Department of Geography. 100 s.
- Jacob, G. R. & Schreyer, R. (1980). Conflict in Outdoor Recreation: A Theoretical Perspective. *Journal of Leisure Sciences*, 12 (4): 368-380.
- Johannessen, A., Christoffersen, L. & Tufte, P. A. (2011). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag* 3utg. Oslo Abstrakt forlag 490 s.
- Kaltenborn, B. P. (2012). Bruk og vern i utmarksområder. Sluttrapport. . *Strategisk instituttprogram for perioden 2009-2011*. 46 s.
- Kuentzel, W. F. & Heberlein, T. A. (2003). More Visitors, Less Crowding: Change and Stability of Norms Over Time at the Apostle Islands. *Journal of Leisure Research*, 35 (4): 349-371.
- Kuss, F. R., Graefe, A. R. & Vaske, J. J. (1990). *Visitor impact management: a review of research. Volume 1* Washington, D.C: National Parks and Conservation Association.
- Lantz, B. (2013). Equidistance of Likert-Type Scales and Validation of Inferential Methods Using Experiments and Simulations. *The Electronic Journal of Business Research Methods*, 11 (1): 16-28.
- Lind, T., Oraug, J., Rosenfeld, I. S. & Østensen, E. (1974a). Friluftsliv i Oslomarka - Analyse av en intervjuundersøkelse om publikums bruk av og krav til Oslomarka. *Norsk Institutt for by- og regionforskning NIBR arbeidsrapport* 8. 96 s.
- Lind, T., Oraug, J., Rosenfeld, I. S. & Østensen, E. (1974b). Konflikter i Oslomarka gjennom tidene - Bidrag til en historisk oversikt over konflikter mellom friluftsliv og annen arealbruk *Norsk institutt for by- og regionforskning NIBR notat* 4. 22 s.
- Manning, R. E. & Valliere, W. A. (2001). Coping in Outdoor Recreation: Causes and Consequences of Crowding and Conflict Among Community Residents. *Journal of Leisure Research* 33 (4): 410-426.

- Manning, R. E. (2011). *Studies in Outdoor Recreation-Search and Research for Satisfaction*. 3 utg. Oregon, United States of America: Oregon State University Press.
- Manning, R. E. & Anderson, L. E. (2012). *Managing Outdoor Recreation. Case Studies in the National Parks*, b. Part 1. Wallingford, UK: CABI. 3-59 s.
- Markaloven. (2009). *Lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven)*. Tilgjengelig fra: <http://bit.ly/1IxjDrt> (lest 22.03.15).
- McEvoy, I. L. (2013). *Sosial bærekraft ved fritidsbruk på Sognsvann : en analyse av brukernivå og brukergrupper*. Masteroppgave Ås: Universitetet for miljø- og biovitenskap Institutt for naturforvaltning 64 s.
- Moore, R. L. (1994). Conflicts on multiple-use trails: Synthesis of the literature and state of the practice. Washington, DC. 68 s.
- Nyløkken, M. (2015). *Det snør ikke spor* Skiforeningen Tilgjengelig fra: <http://www.skiforeningen.no/kursogarrangement/langrennskurs/aktuelt/test-artikkel/> (lest 03.04.15).
- Odden, A. (2005). ENDRINGER OG STABILITET I NORSK UNGDOMS FRILUFTSLIVSUTØVELSE 1970 – 2004. *Forskning i friluft*
- Odden, A. (2008). *Hva skjer med norsk friluftsliv? En studie av utviklingstrekk i norsk friluftsliv 1970-2004*. Doktorgradavhandling Trondheim Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU, Geografisk institutt.
- Pedersen, K. (1999). *"Det har bare vært naturlig" - Friluftsliv, kjønn og kulturelle brytninger* Alta Norges idrettshøyskole 424 s.
- Ramthun, R. (1995). Factors in User Group Conflict Between Hikers and Mountain Bikers. *Leisure Sciences*, 17: 159-169.
- Rossi, S., Pickering, C. M. & Byrne, J. (2012). Differences among hikers, runners and mountain bikers in a peri-urban park. Stockholm 174-175 s.
- Sameien, T. & Authen, J. A. (2014). *"Osломarka - tur-mekka eller slagmark?" En deskriptiv studie av årsaker til brukerkonflikt mellom stisyklister og turgåere* Bachelor Høgskulen i Sogn og Fjordane Friluftsliv 48 s.
- Skår, M. (2002). *Dagens friluftsliv - Tradisjonelt og moderne: Med sykkelen som eksempel* Forskning i friluft
- Solerød, M. (2009). *Vernet natur skal brukes*. forskning.no: Norges forskningsråd Tilgjengelig fra: <http://forskning.no/miljoovervakning-miljopolitikk-miljovernaturvern/2009/02/vernet-natur-skal-brukes> (lest 07.03.15).
- St.meld. 39 (2000-2001). *Friluftsliv - Ein veg til høgare livskvalitet* Oslo: Klima- og miljødepartementet

- Statistikk sosiale medier 2014*. (2014). Tilgjengelig fra: <https://metronet.no/statistikk-sosiale-medier-2014/> (lest 28.04.15).
- Sveen, E. H. (2014). *Bursdag for markaloven*. Oslo Dagsavisen Tilgjengelig fra: <http://www.dagsavisen.no/innenriks/bursdag-for-markaloven-1.290854> (lest 24.02.15).
- Tangeland, T. & Aas, Ø. (2011). Household composition and the importance of experience attributes of nature based tourism activity products e A Norwegian case study of outdoor recreationists. *Tourism Management*, 32 (4): 822-832.
- Taylor, S. (2010). *Extending the Dream Machine` : Understanding Dedicated Participation in Mountain Biking* Doktorgradavhandling Dunedin, New Zealand: University of Otago,. 316 s.
- Teigland, J. (2000). Nordmenns friluftsliv og naturopplevelser: Et faktagrunnlag fra en panelstudie av langtidsendringer 1986-1999. *Vestlandsforskning VF- rapport 7* 50 s.
- Teknologirådet. (2006). *Fremtidens friluftsliv: Scenarier for bruken av norsk natur i 2020*, 1. 41 s.
- Tennøy, A. (2007). *Bruk av bynære friluftsområder i Kristiansand*. NIBR-notat 104. 51 s.
- Tilrettelegging for friluftsliv* (2014). Miljødirektoratet Tilgjengelig fra: <http://www.miljostatus.no/Tema/Friluftsliv/Tilrettelegging-for-friluftsliv/> (lest 23.03.15).
- Vaage, O. F. (2004). *Trening, mosjon og friluftsliv. Resultater fra Levekårsundersøkelsen 2001 og Tidsbruksundersøkelsen 2000*. Statistisk sentralbyrå 13. 63 s.
- Vaage, O. F. (2009). *Mosjon – etter alder, kjønn og utdanning: Gammel og ung – alle er mer fysisk aktive*. Samfunnsspeilet 3. 27 s.
- Vorkinn, M. (2011). *Bruk og brukere i Jotunheimen 1992, 2002 og 2010 - Dokumentasjonsrapport*. Fylkesmannen i Oppland, miljøvernavdelingen 7. 96 s.
- Wall-Reinius, S. & Bäck, L. (2011). *Changes in Visitor Demand: Interyear Comparisons of Swedish Hikers' Characteristics, Preferences and Experiences*. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 11 (Supplement): 38-53.
- Wikipedia. (2015). *Friluftsliv* Tilgjengelig fra: <http://no.wikipedia.org/wiki/Friluftsliv> (lest 02.03.2015).

Vedlegg

Tabell- og figurliste

Vedlegg 1:

Tabell 1:	Antall brukere i de ulike forklaringsvariablene.....	24
Tabell 2:	Den typiske bruker.....	26
Tabell 3:	Statistisk signifikante forskjeller innad i de ulike forklaringsvariablene.....	27
Tabell 4:	"Syklende tar alltid hensyn".....	28
Tabell 5:	"Jeg er redd for å bli løpt/kjørt på av løpende og syklende".....	29
Tabell 6:	"Gående og syklende tar mye plass".....	30
Tabell 7:	"Det er veldig mange syklende og løpende".....	31
Tabell 8:	"Det gjør meg ingenting at syklende, løpende og gående er her".....	32
Tabell 9:	"Hvor godt synes du det er tilrettelagt for ulike brukergrupper i Oslo-området?".....	35
Tabell 10:	Hvis området hadde vært bedre tilrettelagt med ulike veier/stier for de ulike brukergruppene, ville du brukt området mer da?.....	36
Figur 1:	Oversikt over studieområdet.....	20
Figur 2:	"Hva er hovedårsaken til at du rekreasjoner?".....	33
Figur 3:	Antall negative syn og holdninger overfor andre brukergrupper som bruker det samme området.....	34

Resultater fra analysen

Tabell 11: Statistisk signifikante forskjeller mellom spørsmålet "hva er hovedårsaken til at du rekreerer?" og forklaringsvariablene kjønn og brukergruppe.

HVA ER HOVEDÅRSÅKEN TIL AT DU REKREERER?					
Forklaringsvariabel	Gruppe	Gjennomsnitt	t	df	P-verdi
KJØNN	Menn	1,84	-2,865	88	0,5 %
	Kvinner	2,68			
BRUKERGRUPPE	Syklende	2,03	-2,68	57	1 %
	Gående	3,00			
	Løpende	1,80	-3,33	57	0,2 %
	Gående	3,00			

Tabell 12: Statistisk signifikante forskjeller mellom spørsmålet "hvis området hadde vært tilrettelagt bedre med ulike veier/stier for de ulike brukergruppene, ville du brukt området mer da?" og forklaringsvariablen brukergruppe.

HVIS OMRÅDET HADDE VÆRT TILRETTELAGT BEDRE MED ULIKE STIER/VEIER FOR DE ULIKE BRUKERGRUPPENE, VILLE DU BRUKT OMRÅDET MER DA?					
Forklaringsvariabel	Gruppe	Gjennomsnitt	t	df	P-verdi
BRUKERGRUPPE	Syklende	2,20	-3,33	57	0,2 %
	Gående	3,13			

Tabell 13: Statistisk signifikante forskjeller mellom påstanden "jeg synes det burde være egne veier/stier for løpende" og forklaringsvariablen bosted.

JEG SYNES DET BURDE VÆRE EGNE VEIER/STIER FOR LØPENDE					
Forklaringsvariabel	Gruppe	Gjennomsnitt	t	df	P-verdi
BOSTED	Vest for Akerselva	3,70	2,73	80	0,8 %
	Øst for Akerselva	2,49			

Spørreskjema

Brukerkonflikter ved rekreasjon

Takk for at du deltar på denne spørreundersøkelsen. Dine svar er viktige for å kartlegge i hvor stort omfang brukerkonflikter er et problem i Oslo-området, og om det pga dette burde tilrettelegges bedre. Ditt svar vil bli behandlet anonymt.

1. Hva slags brukergruppe tilhører du i dag?

Sett ett kryss

Syklende	Løpende	Gående
☐	☐	☐

2. Hvilket kjønn er du?

Sett ett kryss

Mann	Kvinne
☐	☐

3. Hvor ofte gjør du følgende aktivitet i løpet av en måned?

Angi antall ganger per aktivitet

Sykler:
Går:
Løper/jogger:

4. Hvor mange ganger i løpet av en måned har du et negativt syn på eller negative holdninger overfor andre brukergrupper som bruker det samme området?

Angi antall ganger per måned

Svar:

5. Hvor enig eller uenig på en skala fra 1-7 er du i følgende påstand om de ulike brukergruppene (syklende, gående og løpende)? La 1 representere «Helt uenig» og 7 «Helt enig»

Sett ett kryss per påstand

	Helt uenig			Verken enig eller uenig			Helt enig	Umulig å svare på
	1	2	3	4	5	6	7	
De tar alltid hensyn til andre								
Syklende:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gående:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Løpende:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er redd for å bli påkjørt/løpt/gått på								
Syklende:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gående:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Løpende:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Helt uenig	2	3	Verken enig eller uenig	5	6	Helt enig	Umulig å svare på
	1	2	3	4	5	6	7	
De tar mye plass								
Syklende:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gående:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Løpende:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg synes det burde være egne veier/stier for brukergruppen								
Syklende:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gående:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Løpende:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det er veldig mange av dem								
Syklende:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gående:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Løpende:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det gjør meg ingenting at de også er her								
Syklende:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gående:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Løpende:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har ubehagelige/uhyggelege opplevelser med denne brukergruppen								
Syklende:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gående:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Løpende:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. Hvor godt synes du det er tilrettelagt for ulike brukergrupper i Oslo-området?

Sett ett kryss

Svært bra	Bra	Verken bra eller dårlig	Dårlig	Svært dårlig	Vet ikke
☐	☐	☐	☐	☐	☐

7. Hvis området hadde vært tilrettelagt bedre med ulike veier/stier for de ulike brukergruppene, ville du brukt området mer da?

Sett ett kryss

Ja helt klart	Har ikke noen betydning	Kanskje	Nei det tror jeg ikke	Vet ikke
☐	☐	☐	☐	☐

8. Hva er hovedårsaken til at du rekreasjoner? (Hvilken faktor er det som driver deg mest til å rekreasjoner)

Sett ett kryss

Trening	Avslapping/koble av	Naturopplevelsen	Sosialt	Helse-gevinst	Annet
☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. Rekreasjoner du i en form for gruppe eller alene?

Sett ett kryss

Med familie/ barn	Med hund/ katt	Alene	Organisert gjennom treningssenter/forening	Med trenings- partner/e	Annet
☐	☐	☐	☐	☐	☐

10. Hva er din alder?

Sett ett kryss

15-25 år	26-35 år	36-45 år	46-55 år	56-65 år	over 65 år
☐	☐	☐	☐	☐	☐

11. Hva er din høyeste utdanning?

Sett ett kryss

Grunnskole	Videregående	1-3 år på høgskole/universitet	Mer enn 3 år på høgskole universitet
☐	☐	☐	☐

12. Hva er postnummeret ditt?

Angi postnummer med tall

Postnummer:

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Postboks 5003
NO-1432 Ås
67 23 00 00
www.nmbu.no